Korindro So Uyi Kootu

2 Korind Mande Tabango

Ngu naruno, Polndo so uyi gura nakangoro, Korind oni simoo bare ngu endemo oorootenggoku, ngu yunoyingo. Ene ngu mera gumisina nguno oruwo. Ngu merangga ngu oowooyi Masedoniya. Korind endega ngu Giris mera gumisina nguno ooroote. Ngu endega ngu, ene hamoo oowooyi bingaminidodo ngu oni simoo bare, ene ngu mera gumisina nguno oorootenggo.

Ngu naruno, Polndo nga so uyiga nga nakangoro, Korind oni simoo bareya sanggiri tero ngu, kootuyisina, Tayitus ngu soweyootoni, nguno oorowuwa. Nguno oororo, ngundo oni simoo bareya ootooro, nguno enengo muri gura gura tetenggoku, ngu kenoro, omburo, ngu Polno nguro mandeni ewa. Tayitasdo ko omburo, Polno ngundiro eyingo. Korind oni simoo bare, ene Polro mande ngu ingoro, ene nowoondoye kuri yowoorengoyingo. Ene oni gidegado ngu Pol kootu ingoro, ko, Polndo ngu noore ma soboyerowa. Ngundiro ero, ingootenggo. Ero eyingo. Nga so uyigano ngano ngu, mande yanggango namoraya nguro ete. Oo koreteroga ngu ngandiro. Polndo oni simoo bare nowoondoye yowoorengootoni, nguro ene oni oni teyingo. Enendo ngu, enengo ingonduduye ngu yokutuyeroro, ingondudu metemi nga, Yisas Krayisro Mande Keta Mesarango ngu yunoyingo. Oo kabusayiga ngu

ngandiro ete. Digi beye yowuruwooro, oni simoo bare angoyi, oni ngu yunoweroyi. Oo tambu namorayaga ngu ngandiro ete. Enendo ngu enengomboro onino ero, no ngu hamoo kirikiri oni gura Aposel.

Mande gumi gumi ngu, nga so uyimo ngandiro ooroote.

* Kambayeroyingo mande ero, ko, oni oni teya, Anut oowooyi bingami okooyi. 1:1-11.

* Korind oni simoo baredo, Pol kowuri inootoyi, ene Polndo nguro gome ingoro, eneya nowoondoye guranangge yero, oruwero gome ingoyingo. 1:12-2:13.

* Pol, enengo koni oorengo ngu ngandiro. Enendo ngu, mande ketangga Anutdo ero gosiyoro, oni simoo bare yunowoku ngu, Polndo yootunoro eweroyi oni tunooteyingo. 2:14-6:10

* Polndo enengo newendemonggo oo ngu, Korind oni simoo bareno kowuri ingoro, ngundiro eyingo. 6:11-7:16.

* Oniya mande ero, ko enengo ingoyingoyemonggo nguya ete. Ene nowoondoye guranangge yero, digi beye yowuruwootoyi ngu, oni simoo bare gidarega yunowero. 8:1-9:15.

* Polndo ngu oo ngu, gura gura kirikiri onindo ko tetoyi tunooteyingomu, nguro mandeni eyingo. 10:1-12:21.

* Pol enengo newendemonggo ngu ete. Yengo ingonduduye ngu yanggango yunoro kambayerooteno. 13:1-14.

Polndo Korind Kristen Nguro So Uyi Kootungga Nga Nakangoyingo

1 No Pol, Krayis Yisas nguro Aposel. Anut
enengo ingondudunonggo no noyoro, enengo
Aposel noyewo. Noorengo Kristen doboonani
Timooti, ngundo hoorooweneroot oni, nga man-
dega nga nondo yengo nakangooteno. Yo, nga
ngu ye Anutro simoo bare Korind endemo, ko
Giris merako, Kristen oni oorootenggoku, nguro
nguya nakangooteno.
2 Nondo Anut, ngu noorengo Awanani, ko
Oo Bidodo Simburi Simbunani Urungga, Yisas
Krayisno, yemboongeteno. Gedo gengo sumange
ayibige ngu ene yunootooga, nguno nowoondoye
imakeyingomo oriyi, ero nguro yemboongeteno.

Anutdo Pol Hoorooweyingo, Nguro Esosooteyingo

3 Noore Anutro oowooyi bingami, ero
okoowato. Ene, ngu Anut, ene Oo Bidodo Simburi
Simbunani, Yisas Krayis, nguro eweyi. Ene ngu
nowoondoyi teweroyi ngu bidodoboro Simburi
Urungga. Ene ngu oni simoo bare kowuridodo
oorootenggoku, nguro nowoondoye bidodo yeni
ayibidodo tetoni hoorooweyeroweroyi nguro
Anut. 4 Yo, kowuri ogingo bidodomo nooreno
tunootetoni ngu, Anutdo noore nowoondonani
yeni, imakero ooroote. Nguno ngu, noore nguya
mete oni kowuri ogingo guradiro guradiro, eneno
tunooteteku, ngu hoorooweyeroro nowoondoye
yeye imakewa. Yo, Anutdo noore nowoondonani
yeni imaketeku, nguro noorendo nguya, mete
oni gura gura ngundiro hoorooweyerowato.
5 Yo, ogingo ngundiro ngu, Krayisdo ngu kuri
koorowooyingo, nguro Anutdo ene hooroowe-

toni, newende imakeyingo. Ngundiro nangge,
ngu kowuringga, ngu nooreno nguya, urungga
oorengo tunootetoni, nguro Krayisdo ngu noore
nowoondonani yeni, gome imakeyingo oorengo
tunootete.
6 Noorendo yeno mande keta gome mesarango,
ngu yeno wesiyoro ero, nguno ogingo kowuri
gura gura koorowootooye, ene Anutdo nowoon-
donani yanggango teyunoro ngu, enengo ayibini
sumangeni, ngundo yeni imakeyingo. Imake-
toni, asa, ye ngu kenoro ingootenggo. Ngundiro
muringga, ngundo nooreno tunooteteku ngu, ye
etuyerooteku, ngundiro nangge, yendo kowuri
ogingo yeno tunootetoni ngu, Anutdo ye nguya
hoorooweyerowa. Yo, Anutdo ngu yengo kowuri
koorowootenggoku, naruno nguno, ene hamoo
oorengo hoorooweyerootoni, nowoondoye ngu
yeni, imakeyingo yanggangoyidodo teyunowa.
7 Noorendo, ye Krayisro konimo, ngu
hamoo yanggango dikatenggoku, nguro noore
nowoondonanimo hamoo yanggango ingooteto.
Ye ngu noore gobooro dikaro, nguno ngu,
noore hoorooweyeroro kowuri gobooro nooreya
koorowooweroyi. Ngundiro nangge, ye nooreya
sumange ayibi imakeyingongga, Anutnonggo
ombuteku ngu, nooredodo gobooro yowato.

8 Yo, ye Kristen dobookurine, Esiya mera
urungga, nguno kowuri nooreno tunootewoku
ngu, ye nguya ingoyi, ero nguro eteto. Kowuri
urungga oorengo nguno noore wiriyerowo.
Ngundo ngu, noorengo yanggangonani, ngu
bidodo, ngu hamoo oorengo dagawo. Ngundiro
tero, noorendo ngu kumoowato, ero ingowooto.

9 Yo, noorendo noorengo ingonduduno, ngu
ngandiro ingowooto. Noore ngu wirikoyingo
oni, ngundo ngu, kuri nooreya ewo. Ye komo
hamoo kumoowanggoku ngu! Ero ingowono.
Noore komo ngundiro ingowooto. Ngu noorendo,
noorengo yanggangonani, ngundo ma yeni mete
tewa. Ngundo noore etuyerooteku, ngu noore
komo noorengo yanggangonanimo Anutro koni
hamoo ma tewato. Kini, Anutdo enengo yanggan-
goni, ngundo Yisas Krayis merenonggo yokutu-
wooyingo yanggangongga, ngudodo noore komo
koni tewato.
10 Ngu ooga, ngundo noore yureni kumoowero
teyingo. Ene ngu oo biyomi oorengo, ene Anutdo
kuri ene noore yoyoyingo. Kootuyisina nguya,
ene noore ko yoyowa. Yo, noorendo, ngu
noore nowoondonanimo hamoo tetetoku, ngu
ene komo hamoo oorengo kowuri gura, noore
wiriyerowero tetoni ngu, asa, ene noore ko yoy-
ootoni gome oruwato.
11 Ye nguya komo noore Aposel oni
hoorooweyeroya, Anutno yemboongeyi.
Ngundiro tetoyi ngu, Anutdo oni simoo bare
oowooyinggaro, yemboongeyingo ngu ingoro,
ene noore hoorooweyerowa. Oni simoo bare
urungga oorengo, ene nooreno ingoro, ene
Anutno nguro esosootewanggo.

Polndo Korind Oni, Ngu Kuri Ma Ganangoyingo

12 Noorendo ngu ooga, nguro oni oni tero eteto.
Noore nowoondonanimonggo ngu yootunoro
etoni, ngu muri nenengo Anut doongeyimo, ko
ye doongeyemo nguya, gome nenengo oorengo

oruweroyi, nguro gome ingooteto. Nga muri
gomengga nga, ngu Anutdo noore yunoyingo.
Mera ngaro oni, nguro ingoyingoni ngundo, mur-
ingga ngu nooreno ma yeni tunooteyingo. Kini,
Anutro sumangeni ngundo nangge, ene noore
kuri hoorooweyerootoni, noore ngandiro endey-
ootetoku nga!
13-14 Nga mandega nga, ngu nondo yengo
nakangootenoku, ngaro muri ngu ma kom-
biteyingo. Kini, yengombo kandangero nguro
murini gome ingowanggo. Kuri ye noorengo
murinani ko mandenani bidodo gome ma in-
goyingo. Ene kootuyisina ngu, ye noorengo muri-
nani bidodo ingomukowanggoku, nguro gome in-
gooteno. Ye ngundiro ingomukootoyi ngu, asa, Oo
Bidodo Simburi Simbunani, Yisas, ko ombuyingo
narunimo nguno, yendo noorengo oni oni tetoyi,
ko noorendo nguya yengo oni oni tewato.

15-16 Nondo ngu, ye kuri ingonduduye
gomengga nguro nowoondonemo hamoo
tero, ngundiro nguro, kuri no yeno koretero
oorowuwero ingoro ewono. No yeno Korindno,
koretero oororo, ngunonggo ye yoyokoro
ngu, no Masedoniyano oorowuwano. No
Masedoniyanonggo ngu, no ko ye tanggeyemo
ombuwano, ero ingowono. Nguno ngu, no
tambu eraya, yeno oorowutoowe, ye nguro
nowoondoye metemi ingoro, oni oni tewanggo.
Asa, no ngundiro yeno ko omburo, nguno nondo
oo gura guraro wenonootoowe, yendo mete
hoorooweneroro, sowenerootoyi, Yudiya merako
oorowuwano.
17 Ndadiro nguro? Nondo yeno ombuwero

mandega, ewonoku ngu, no ingondudu buribari
ingoro ma eyingo. No kingo nga mandega nga,
ngu ma eteno. Kini, no nenengo ingoyingo ko-
retero, ngu yokoro, no komo omburo, ye tambu
eraya yeyoro, nguno nowoondoye yanggango
teyunowero ingooteno. No mera ngaro, murini
ngu ma keyoro, nguno eteno. Oni oo guraro
ewero ngu, oni ngandiro etenggo. Yo, ero ko, oni
gurano ngu kini, ero etenggo. Hamoo oorengo, no
ngundiro muri, ngu no ma tewano.

18 Noore Anut doongeyimo, noorendo mande
ye yunootetoku, ngu komo hamoo oorengo. Ngu
godange ma eteto.

19 No, Sayilas ko Timooti, noorendo kuri ye ke-
wooroyemo nguno mande nga ero etuyeroyingo.
Nga ngu Anutro Nangoni, Krayis Yisas, nguro
mandeni ngu ye ingootenggo. Yo, enengo man-
deni eyingo, ngu hamoo oorengo nangge, go-
dange mande kini.

20 Yo, Anutro sunggi mande ero gosiyoyingo,
ngu oowooyingga oorengo tetoni, ene Krayisdo
ngu bidodo keyoro temukowa, ngu ingooteto.
Nguro ngu, noore Anut bingamini, ero okooro,
noore nguno hamoo oorengo eteto.

21-22 Anut enengombo nangge noore, ye nguya
yoyeni, Krayisya nowoondonani gobooro gu-
ranangge yeteto. Ngundo nangge, ene noore ro-
goyeroro yoyoro, enengo konimo, ngano nangge,
yoyeyingo. Yo, enengombo, ngu nooreno enengo
sunggi kundingiyi ngu yero yunoro, enengo Yuka
Kundingiyi, ngu noore nowoondonanimo yero
yunoyingo. Yuka ngu Anutro oo koreteyingo,
ngu gumi kootu yunoweroyimu, ngu yunowoku,

ngu noore ngandiro ingooteto. Hamoo oorengo,
ene kumana bidodo kootu, noore yunowa, ero
ingoyingo.
23 Ene nondo, Anut doongeyimo, no hamoo
oorengo eteno. Nondo yeno sodedo ko ma om-
buyingo nguro muri ngandiro. Nondo ye kowuri
yunowero, yokootenoku ngu!
24 Noorendo yengo nowoondoyemo hamoo
teyingongga, nguro tabango ma oorooteto. Kini,
yengo nowoondoyemo hamoongga, ngu kuri
yanggango dikaro oorooteku ngu. Nguro ngu,
noorendo yeya, ko gobooro tero, nguno yengo oni
oni teyingongga, nguno yengo nowoondoyemo
hamoo, ngu yanggango teyunowa.

2

1 No nenengo nowoondonemonggo ngandiro
usowooro ingooteno. No yeno ogingo kowuri-
dodo, nguro no ko ma oorowuwano.
2 Kini, nondo ye nowoondoye ogingoweroyi
kowuri, ngu ye yunootoowe ngu, onendo ngu ye
nowoondoye yeni oni oni teweroyi, ngu yunowa?
Ene nondo yengo nowoondoye yewe ogingododo
kowuri yewoku ngu, ko oni gurado no nowoon-
done yeni, oni oni ma tewano.
3 Ye ngu noro oni oni tenunoweroyi oni.
Ngundiro nguro, no yeno oororo, nowoondone
ogingo kowuridodo yoro oruwero ma ingooteno.
Nguro ngu, no kuri so uyiga nakangowonoku
ngu, nondo ye bidodoboro, ngu hamoo in-
gowono. Nondo oo guraro nowoondonemonggo
oni oni tewanoku ngu, ye bidodo nguya, ngu ooga
nguro oni oni teyi, ero ingooteno.

4 Yo, no kuri yengo so uyi nakangowonoku,
ngu naruno ngu, nowoondone kowuri urungga
nunootoni, ogingo nguya ingoro, ngunonggo ko
no sendoro biyomi oorengo teyingo. Ene nondo,
nga so uyiga nga ngu, nowoondoye kowuri in-
goro ero, ma nakangooteno. Kini, nondo nga
so uyiga, nga yengo nakangootenoku, ngu muri
ngandiro. Nondo yengo nowoondoyi urungga
teyunoro, nguro nga so uyiga nga nakangoro
yunooteno.

Oni Weti Mbumbuwa Tetoningga Ngu, Ngu Biyomi Tewoku Nguro Komo Andangeyunoya Kabeteyi

5 Oni ene ngu kowuri ogingongga, ngu yeyi
tunooteteku ngu, no nangge ogingo ngu ma tero
nunoote. Kini, ngu ogingongga, ngu yeno, oni
gidarega nguya, ogingo ngundiro yunoote. No
nguro mande yanggango ma ewano. No mande
gumi bodaga nangge eteno. Eyingo.
6 Ene oni muri biyomi tewoku ngu, nguro
gumi ngu oni simoo bare urungga doongeyemo,
gumi ngundiro mamana mande inootenggoku,
ngu mete.
7 Ngundiro nguro, ataga, ngu ye muri gura teyi-
noyi. Ye enengo weti mbumbuwa tewoku, nguro
ma ingowero. Ye enengo newende yanggango
teyinoya, newende yeyiga imakeni. Ngundiro
ma tetoyi ngu, asa, kowuri urungga newendemo
oodoni, ngundo ngu oningga, ngu yeni yomburiy-
owa.
8 Nguro ngu, nondo yengo nowoondoye ngu
yokutuwooro, ngandiro etuyerooteno. Ye komo
ngu oningga, nguro nowoondoyi teyinoya,

tanggeyimo ooroya, mande gome ngu eya ingoya,
nguno ene ko yowanggo.
9 Nguro, nondo nakaya kuri nakangoro, ye
towooyerowono. Ye bine oo bidodomo no mang-
gone keyoro tetenggo, ngundi kini, no ngu kenoro
ingoweroyimboro.
10 Yendo oni guraro biyomini tewoku, ngu ka-
betero, nguro ko ma ingoro, nowoondoyi teyi-
nowanggoku ngu, asa, no nguya Krayis doongey-
imo, biyomini tewoku, ngu kabetero, nguro ko
ma ingowano. Ene ngu noro ko kini, ngu
yengo Kristen oni yengombo mete kowuri, ngu
yomosiyowanggo.
11 Yo, noore komo kewooronanimo oo biyomi
oorooteku, ngu sodedo yomosiyowato. Ngundiro
ma tewatoku ngu, asa, Setando omburo, noore
ganaganayeroro yomburiyerowa. Noore Setanro
ingonduduni kuri ingootetoku ngu.

Krayisdo Enengo Ko Oni Ngu Yanggango Yunoote

12 Kuri no Trowas endemo mayero, nguno
Krayisro mande keta mesarango, ngu ero
etuyerowero ombutoowe ngu, Oo Bidodo
Simburi Simbunani Urungga, ngundo oni
nowoondoye kuri yomosiyootoni, mande gome
ingowero sobowoowonggo.
13 Ene noro nowoondone, ngu ma imakeyingo.
Ndadiro nguro, nenengo doboone Tayitas, nguno
ma kenoro, nguro no Trowas oni kambayeroro,
no Masedoniya merako oorowuyingo.
14 Ene, no ataga, Anutno esosooteteno. Ndadiro
nguro, Krayisdo noore yanggango yunooteku,

ngundo noore Setanro yanggangoni, ngu wongooye uyingo. Yo, noore Krayisya wooro-gongoro, nguro enengo yanggangoni, ngunonggo endeyooteto. Nguno ngu, mera bidodomo Anutdo noore soweyerootoni satetoku, nguno Oo Bidodo Simburi Simbunani, nguro mande keta mesarango, ngu wesiyoro eteto. Ngu mandega etetoku ngu, ndindingo gome ngundiro, mera bidodomo oororo rogowoote.

15 Yo, noore Krayisro ko oni ngu, Krayisdo yoyoro wooro ndindingo gome ngu, Anutno yete. Ngungga ngu, kuri wooro yeyingo onindo Anutno wooro ndindingo yeyingo ngundiro. Yo, ngu ndindingongga ngu enengo mande keta mesarango, ngu oni simoo bareno, wesiyoro eteto. Ene gidaregado gome ingoro keyootoyi, ko oni gidaregado, ngu yokootenggokuro, ene oonootewanggo.

16 Ene ngu oni gidarega ngu mande gome ingoroode, ene sureyo kiniteteku, ngu oonooteweroyi musiyomo uwero, tetenggo. Ene oni gidarega mande gome ingoro yoro dowootenggoku ngu, ene oni oni teweroyi sambo endega, nguno uwero tetenggo. Ene onendo, nga kongga nga mete tewa?

17 Oni gidarega Anutro mande nguno ene digi beye yoweroyi koyi tetenggoku, ene noore ngundiro ma teteto. Kini, noore nowoondonani gome nenengo, hamoomonggo, noore Anutro koni, nga yoro, koyi teteto. Noore nowoondonani guranangge, Krayisya gobooro yero, ngunonggo Anut doongeyimo noore mande ero yootunoro eteto.

3

Sunggi Mande Keta Ero Gosiyoyingo Nguro Ko Oni

1 Ye ndadiro ingootenggo? No bingamine
ngandiro okooro, ko eteno, no Anutdo ro-
goneroro oni nenengo, yeno sowenerootoni om-
buwono, ngundi, nondo nangge Anutro mande
hamoo, ngu oni simoo bareno, wesiyoro eteno,
bine? Nga ngu noro ingondudune kini.
2 Kini, oni gidaregado, ye nenengo endey-
ootenggoku, nguno kenoro ingootenggo. Nondo
Anutro mandeni, yeno wesiyoro etenoku, ngu
ingoro keyootenggo. Nguro ngu, noorendo yengo
gome ingooteto.
3 Yo, nondo Krayisro mandeni wesiyoro,
etoowe ingowonggoku, nguno ye oni simoo
bare, etuyerootenggoku ngu, ye oni nenengo.
Nguro ngu, noorendo yengo nakaya gura ma
nakangoro soweyowato. Ndadiro nguro, Anutro
Yuka Kundingiyi, ye nowoondoyemo oorooteku,
ngu oni simoo bare bidodo ene tunoo oorengo
kenowanggo.
4 Nga mandega ngaro muri ngu ngandiro; Kray-
isdo ngu noore nowoondonanimo hamoo teyin-
gongga, ngu yeni tunooteyingo. Nguro ngu, noore
Anutro hamoo ingoro, nguro noore mande, nga
eteto.
5 Ngu hamoo, noorengombo ko mande nga, ero
ma teteto. Nguro ngu, noorendo ngandiro ma
ewato. Noorengombo oo ngu kuri teyingo, ero
ma ewato. Kini, Anutdo nangge noore yanggango
yunootoni, noore enengo koni mete teteto.

6 Enengombo, noore yoyeni, noore kuri sunggi
mande keta, ero gosiyoyingo. Nguro oni we-
siyoro, ko teteto. Ngu sunggi mande keta
ero gosiyoyingongga, ngu mamana mandeno
ero nakangoyingomo, ngundiro kini. Ngu
Anutro Yukaromu oo nangge. Yo, Anutdo
kuri mamana mande inowoku, ene oni enen-
gombo keyoweroyi, ngu ereremo kini, nguro ene
oonootewanggo. Ene sunggi mande keta gosiy-
oyingongga, nguno Yuka Kundingiyi, ngundo
oni nowoondoye yanggango yunootoni, nguro
ngu, oni ene mete Anutro mande, ngu keyoro,
ngunonggo ngu suwooyi sano keta oruweroyiga,
ngu yowanggo.

7-8 Anutdo kuri nga mandega ngaro mamana
mandeni ngu, digi bungomo nakangoyingo. Ngu
mamana mandega, Mosesndo oni yunooteku,
ngundo kumoo yeni tunootete. Ndadiro
nguro, oni simoo bare bidodo, mamana
mande yunowoku, ngu keyoweroyi, ene
ereremo kini. Ene nga kongga, nga Anutro
soru himi duridarinidodo, ngundo Mosesro
omukumundoongo, ngu soru himidodo
tunooteyingo. Iserel oni simoo bare Moses
omukumundoongomo doongeteweroyi nguya,
ereremo kini. Ene kootuyisina, ngu soru
oo ngu kiniteyingo. Ene sunggi mande keta
Yuka Kundingiyi yunoweroyi, ero gosiyoyingo,
nguro duridarini ngundo ngu, mamana mande
kurimingga, nguro duridarini ngu dagate.

9 Yo, ngu mamana mandega, Anutdo kuri
oni yunowoku, ngu gome. Ene sunggi mande
keta, ero gosiyoyingongga, ngundo mande kurim-

ingga ngu hamoo oorengo dagate. Ndadiro
nguro, Anutdo Yukani oni simoo bare yunooteku,
ngundo oni hoorooweyerootoni, ene mete ne-
nengo oruwanggo.
10 Hamoo, ngu mamana mandega ngu, ngu ene
kuri duridarinidodo. Ene ataga, Yuka Kundingiyi
duridarinidodo yunowokungga, ngando kurim-
ingga, ngu dagaro, ene urungga oorengo.
11 Yo, hamoo ngu mamana mande kurimingga,
nguro duridarini ngu, suwooyi sano ma oruwa.
Ene kinitewa. Ene ngu sunggi mande keta ero,
Yuka Kundingiyi, ngundo gosiyooteku duridari
gomengga nga ngu, awuno oorengo sugi sugi
oruwa.
12 Arisa, noore ngu nowoondonanimo hamoo
oorengo tetoni, nga Yuka Kundingiyi, ngaro
duridarini ngu sugi sugi oruwa. Nguro ngu,
noore Krayisro mandeni, yootunoro ewero, ma
sosoreteto. Kini, noore Yuka Kundingiyimboro
yanggangonimo, ko yanggango teteto.
13 Noore, Mosesndo oo tewoku ngundiro
ma teteto. Anutro duridarini ngu Moses
omukumundoongomo, soru himidodo oruwoku
ngu, ene towimbo omukumundoongo
doobengoro oruwo. Ndadiro nguro, Iserel oni
simoo baredo, ene omukumundoongomo soru
himi ngu kenoweroyi sosoreyingo. Mosesndo
ngundiro muringga teyingo ngu, Anutdo
duridarini soru himingga towi newendemo
nguno kinitetoni ngu, asa, Iserel oni ngu, ene
mete Moses omukumundoongo ko kenowanggo.
14 Yo, Iserel oni, enengo ingonduduye ngu gome
ukingoyingo. Nguro ngu, naru bidodomo kurimi

mande, ero gosiyoyingo ngu kandangero, ene
nguro muri nenengo ngu ma ingoyingo. Ngu
ngandiro, towi sosowoongga omukumundoon-
gomo ngu oodoni, nguro ene doongetero ma
kenoro ingowa. Ngu ooga ngu, ngundiro oodoni
omburo, ataga, nga nguya ooroote. Ene Krayisdo
nangge, ngu towi sosowoongga ngu andangero
yokoro, hoorooweyerowa.
15 Yo, naru bidodomo Mosesro mandeni
kandangetenggoku ngu, towi sosowoombo in-
gonduduye nowoondoye nguya, doobengoyingo.
Ngundiro tero oode oode omburo, ataga nga.
16 Ene oni ene newende yowoorengootoni, Oo
Bidodo Simburi nguno oorowuteku ngu, arisa, Oo
Bidodo Simburi, ngundo towi sosowoongga ngu
mete andangeyinootoni, ene nguno ingonduduye
himi yetoni ingowanggo.
17 Oo Bidodo Simburi, ngu ene Yuka. Ene
Oo Bidodo Simburi, nguro Yukani, ngu oni gura
newendemo oruwaku ngu, asa, mamana mande
koyi teweroyi, weti mbumbuwa nguro murini,
kumooweroyi muringga, ngundo oningga, ngu ko
ma gosiyowa.
18 Noore Kristen bidodo ngu, oo gurado
omukumundoonani, wiriyoweroyi nguya kini.
Ngundiro nguro, Oo Bidodo Simburi, nguro
soru himini duridarini yanggangonidodo,
nooreno ombute. Anutdo noore ngu soru
himingga, ngu yeni tunootetoni, oni songomo
oorowuwa. Suwooyi sano, noore ngu
duridariningga, nguno oode oororo, nooreno
urungga oorengo tunootewa. Ngundo noore
yowoorengoyerootoni, noore Oo Bidodo Simburi

Urungga, ngu kirarongo tewato. Oo Bidodo Simburi Simbunani ngu, ene Yuka, nguro oo ngundiro tete.

4

Aposel Oni Ngu Ene Kumbe Ngundiro

1 Anutdo Aposel oni, noorengo nowoondoyi sumange teyunoro, ene nga kongga, nga noorendo teyi, ero yunowo. Nguro ngu, noore ko, ngaro surekinikini ma teteto.

2 Kini, noore Aposel oni oyimo yoweroyi, muri kombiteyingo, ngu kuri kootu inoyingo. Noore mande godange eweroyi murini, nguno ma endeyoro, Anutro mandeni ngu ma yowoorengooteto. Kini, noore hamoo mande, ngu tunoo oorengo wesiyoro eteto. Nguno ngu, oni bidodo, ene nowoondoyemonggo gome ingowanggo. Ene noorengo Aposel konani ngu, Anut doongeyimo ngu gome nenengo oorengo, kenoro ingowanggo.

3 Nga Anutro mande keta gomengga, noorendo ero wesiyootetoku nga ngu, ene oni ene nowoondoyemo hamoo ma tetenggoku ngu, doongeyemo ngu kombiteyingo. Yo, ngu oni ngu, ene mande nga ma keyootenggoku, nguro ene oonooteweroyi oorootenggo.

4 Setan, ngu mera ngaro mbooro godange. Ngundo omburo oni gidarega nowoondoye hamoo ma teyingo, ngu ganaganayerootoni, nguro ngu, doongeye ingonduduye nguya, ukingoyunoote. Ngundiro ukingootoni, nguro ene Krayisro hamoo mande gome, ngaro soru himini, yanggangoni, duridarini ngu

nowoondoyemo, ingonduduyemo nguya, ma
uro bibiteyingo. Nguro ngu, ene Anutro Nangoni
ngu Anut enengo kirarongo oorengo, ngu ma
kenoro ingootenggo.
5 Ngu ngandiro: noorendo noorengo
mandenani ero, ma wesiyoro eteto. Kini,
noore ngandiro mande tunoo, ero yootunooteto.
Krayis Yisas, ngu Oo Bidodo Simburi Simbunani.
Ngundo noore ko yoyowoku, nguro noore yengo
ko oni tero oorooteto, eyingo.
6 Kurimi, Anutdo eyingo. Ooreri newendemo
soru himi mete tunootewa, eyingo. Anut, enengo
soru himi ngu nooreno omburo, ngundo noore
nowoondonanimo himi yewa. Nga soru him-
ingga ngando ngu, noore nowoondonanimo Anu-
tro duridarini, nguro gome ingooteto. Ngu soru
himingga ngundo, Krayis omukumundoongomo
himi yeteku, ngu Anutro kirarongo ngundiro.
7 Ene noorendo enengo mandeni wesiyoro
eweroyi yanggangoningga ngu, ngu noore
nowoondonanimo oorooteku, ngu gowenani
yanggango kini, ngu newendemo ooroote. Yo,
noore gowenani, ngu mera kumbe yanggangoni
kini ngundiro. Ngu oni bidodo ngu kenoro
ingootenggoku, yanggango urungga nga ngu,
Anutro yanggangoni, nga noorengomu kini.
8-9 Mera bidodomo, onindo ngu kowuri
noore teyunootenggoku, ene ngundo noore ma
yomburiyeroote. Setando ingoyingo gura gura,
ngundo noore ingondudunani yomburiyooteku,
ene mete noorengo ingondudunani ma
gosiyoote. Onindo noore yomburiyerowero
oweyerootenggoku, ene Anutdo noore ma

yoyokoote. Ene noore yureyi werooteto,
ene noore nguno biyomi urungga ma yoro
oonooteteto.
10 Yisas ureyi kumooyingo, ngundiro nangge,
onindo noore nguya yureyi kumoowero tetenggo.
Ene noore keta oorootetoku, ngundo oni
etuyeroro, Yisas nguya keta ooroote.
11 Yo, noorendo Yisasro koni tetetoku,
nguro naru bidodomo, onindo noore
yureyi kumoowero tetenggo. Yisasro keta
yanggangoningga ngu, noore gowenanimo
yanggango kiningga, ngano oodoni, ngunonggo
yootunootoni, oni gidarega doongeyemo
endesina tunoo oorengo tete.
12 Nguro ngu, Korind Kristen, yendo noore yey-
ootenggoku, noore kumooweroyimboro meyero,
nguro nga kongga nga teteto. Noore ngundiro
tero, nguro ye hoorooweyerootooye, ye Yisasno
keta oruwanggo.

13 Anutro mande nakangoyingomo ngandiro
ete.

No Anutro nowoondonemo hamoo tero, nguro no
yootunoro ewonoku ngu, ero eyingo. (Sam
116:10)

Ngundiro nangge, no nguya nowoondonemo
hamoo tero, nguro no mande, nga tunoo oorengo
yootunoro eteno.
14 Noore kuri ingooteto. Anutdo Oo Bidodo
Simburi, Yisas, ngu merenonggo yokutuwootoni
keta ootoogeyingo. Yisasdodo yokutuyeroyingo.
Anutdo noore, ye nguya, ngundiro nangge yoy-
ootoni, enengo tanggeyimo eneya gobooro sugi
sugi oruwato, ero ingoyingo.

15 Yo, nga oo nga bidodo ngu, ye
hoorooweyerowero tunootete. Anutro
sumangeni, ngu yeno nguno soweyootoningga,
urungga tunooteni. Ngundo ngu, oni simoo bare
urungga oorengo, yoyoro yoyoro oorowutoni,
ngundo Anutno esosootewerоyi, ko enengo
oowooyi bingami ero okooweroyi, ngu urungga
oorengo tunootewa.
16 Ngundiro nguro, noore koro ma kiyayi
yeteto. Ngu hamoo, gowenaningga nga, ngu
dogoni yero powungo yetoni, ene Anutdo
noorengo nowoondonani ngu naru bidodomo
yanggango teyinoro yoonenengootoni, ngu gome
keta tunootete.
17 Ngu ngandiro: nooreno kowuri urungga,
merako ngano tunooteteku, oo ngu ene naru
ootuwoo bodaga nangge oruwa. Ene Anutro duri-
darini urungga, noorendo yoro, suwooyi sano
keta oruweroyi, ingootetoku nguno, oo kowuri
gowenanimo tunooteweroyi nguro ma ingooteto.
Ngu kingo oo ngundiro.
18 Oo merako, ngano doongenanimbo kenoote-
toku, ngu kini tewa. Ene Anutro sambono duri-
darini oorooteku ngu, noore doongenanimbo ma
kenoweroyi ngu, ene sugi sugi oruwa. Noore oo
ngundiro ngu kenowero hahangeteto.

5

1 Yo, noore kuri ngandiro ingowooto. Nga
towimbo tookododo yangga, (gowenani) ataga
merako ngano oorooteku ngu, ene biyomi yetoni
ngu, asa, noore ya gura Anutdo sambo ende-
monggo, noore yunowa. Ngu yangga ngu onindo

kandeyebo ma yeyingo. Kini, Anutdo nangge
yetoni, ene sambo endemo oorooteku, ngu sugi
sugi oruwa, ero ingooteto.
2-3 Ngu hamoo, noore ngu yanggano, nguno
ootooro, ngunonggo noore sendoro oorootetoku, nguro noorengo ya sambo endemo oorootekungga, nguro gome gome ingoro hahangeteto. Noore gowenaningga nga ngu, towi
nengguro ngundiro yoro, nengguroyi tewero
teteto. Nguro ngu, noore merako nengguro tero
oorootetokungga, nga wiriyowero, ngu samboro
nengguroga, ngu yoro, sanganimo teweroyi ingoro hahangeteto. Ngundiro tero, noore kingo
gowenani nangge ma oruwato.
4 Yo, noore nga gowenani ngano oorootetokuno
ngu, noore kowuri ingoro sendoro oorooteto.
Noorendo gowenani kuriminggа, nga kumooni,
ero ma ingooteto. Kini, Krayis ko ombuweroyi
narunggano, nguno ombuya, noorengo gowenani kuriminggа nga nangge, yowoorengootoningga, keta tunooteni, ero gome ingooteto.
5 Anutdo kuri, noorengo samboro
gowenani ketangga, ngu yunoweroyimboro,
yoonenengootoni ooroote. Nguro ene kuri Yuka
Kundingiyi, ngu noore yunoyingo. Yo, Anutdo
koretero ngu Yuka Kundingiyi, noore yunoro
etuyerooteku ngu, hamoo oorengo, kootuyisina
samboro gowenani ketangga nguya yowato.
6 Nguro ngu, noore suwooyi sano nowoondonani yanggango tero oruwato. Noore ingooteto.
Ataga, nga merako ngano ngu keta oorootetoku
ngu, noore Urungga Oo Bidodo Simburi Simbunani nguya, enengo endemo eneya gobooro

mete ma oorooteto.
7 Kini, ataga, ngu noore enengo nowoondonan-
imo hamoo tetoni, endeyoro ootooro, ene noore
Yisas hamoo oorengo ma kenooteto.
8 Ene nondo kuri ewonoku, noorengo
nowoondonanimo hamoo teyingo, ngu
yanggango oruwato. Gowenaningga, nga noore
ngano yokoro, noore oororo, Urungga Oo Bidodo
Simburi Simbunani nguya, ende damonimo
gome bibitero oruweroyi, nguro gome oorengo
ingooteto.
9 Nguro ngu, noore eneya sambo endemo
ootooro ngu, ngundi noore ene merako ngano
ootooro bine, ene komo noore Oo Bidodo Simburi
Simbunani, ngundo oo mande muri ingooteku,
ngu nangge yanggango oorengo teroruwato.
10 Noore ingooteto. Noorengo bidodo komo
Krayisdo wirikoyeroweroyi naruno, nguno tunoo
dikawato. Noore nga gowenaningga, ngano
ootooro, ngunonggo mande muri gome nenen-
gomo tewooto bine, ngundi noore kuri muri biy-
omi teyingo bine. Nguro ngu, noorengo bidodo
songo songo, noorengo murinani bidodoboro
urini, ngundiro nangge yowato.

Noore Krayisya Nowoondonani Gobooro Yero, Oni Keta Tunootewato

11 Arisa, noorengo konani, ngu Oo Bidodo
Simburi Simbunani, ngundo wirikoweroyi nguro
noore sosoreteto. Ngundiro nguro, noore
oni simoo bareno ko tero, nowoondoyemo
hamoo teyi, ero yokutuyerooteto. Ene Anutdo,
ngu noorengo murinani ngu bidodo kenoro
ingoote. Yo, enendo noorengo murinani bidodo

ingooteku, ngundiro nangge, yendo nguya,
noorengo ngundiya ingoyi, ero gome ingooteto.
12 Nga mandega ngano, noorengo oowoo-
nani bingaminani, ero ma okootooye, nguno ye
noorengo ero ingootoyi ngu, oni gome nenengo,
ero ingootenggo. Kini, noorendo nga mandega,
nga yengo nakangootetoku, nguno ngu, ye oni
songo doongeyemo, noorengo murinani, nguro
oni oni tewanggo. Ye ngundiro tero ngu, asa,
ye mete onindo, noore gowenani sanggawero,
mande kootunanisina etenggoku, nguro mande
gumi ewanggo. Yo, ngundiro oni ngu, ene
oni goweyi sanganimo oo ngu nangge kenoro
wirikootenggo. Oni newendemo muri nenengo,
ngu mete ma wirikoro ingootenggo.
13 Oni gidaregado nooreya wenonoyingo oni,
ero ingootenggo. Ngu hamoo, tetoni ngu,
noore Anutro ko ngu kingo tero, nguno noore
wenonoro oruwato. Ene noorendo ingondudu
gome nenengo ingoro ngu, arisa, noore nguno ye
hoorooweyeroro ko tewato.
14 Krayisro nowoondoyini, ngundo nangge,
noore nowoondonani yokutuwooteku, ngu
enengo koni tewero. Yo, noore hamoo oorengo
ngandiro ingooteto. Oni guranangge bo ene
noore bidodo hoorooweyeroro, noorengo weti
mbumbuwaro kumooyingo. Ngundiro nguro,
noorengo weti mbumbuwa biyomi teweroyi
hahangeyingo muri, ngu kuri ene woorogongoro,
eneya gobooro kumooyingo.
15 Yo, enendo kuri kumootoni, Anutdo
merenonggo, ko keta yokutuwootoni, nguno
ngu, oni eneno nowoondoyemo hamoo

teyingo, ngundo eneya sugi sugi oruwanggo. Ngundiro nguro, noorengombo nangge ootooro endeyooteto, ero ma ingowero. Kini, noore Krayisdo oni oni tewero, ingooteku, ngu nangge noore ingondudu tero, endeyoro oorooteto.

16 Ngundiro nguro, ataga, noore Krayisno nowoondonanimo hamoo tero, nguno noore ingondudu kurimingga, merako ngano oorooteku, ngu ma keyoyingo. Ngunonggo, noore oni guraro murini, ngu ma wirikooteto. Hamoo, kuri ngu noore ingondudu kurimi, nguro murini, ngu keyoro, ngunonggo, Krayis ngundiro wirikoyingo. Ene ataga ngu, noore ngu muringga, ngu ma keyoyingo.

17 Ngundiro nguro, oni gura, ene Krayisya gobooro oodori ngu, asa, Anutdo ene yeni, oni keta tunootewa. Weti mbumbuwa biyomi, ngu tewero hahangeyingo muri kurimi, ngu bidodo kiniteyingo. Ye gome ingoyi! Krayisro muri keta ngu nooreno kuri tunootete.

18 Anut enengombo ngu oo ngu bidodoboro Simburi. Kurimi ngu, noore Anutro mundi oni tero oruwooto. Ene Anutdo, Krayis soweyootoni, ngundo noorengo kawarara oni tunootero, noore yoyeni, Anutya nowoondonani gobooro siyeteto. Ngundiro nguro, ene nga kongga, nga noore yunootoni, noore oni gidarega kawararayeroro hoorooweyerootooye, nguro ene nguya Anutya gobooro siyewanggo.

19 Noorengo mande ngandiro, ko eteto. Krayis ko tetoni, nguno Anutdo oni bidodoboro muri biyomiye yokoro, ene gobooro siyero, nowoondoye eneya guranangge yeyi, ero ingowero in-

goote. Yo, ngundiro tetoyi ngu, asa, Anutdo kuri oniro muri biyomi tero, weti mbumbuwa tewonggoku, nguro ma ingondudu tero, kabeteyunoyingo. Ene nga kongga, nga noore yunootoni, noorendo nga mandega, nga mundi onino wesiyoro yootunoro eteto. Anutdo ingowero, enengo mundi oni, ngu eneya, gobooro siyero, nowoondoye guranangge yewanggo, ngundiro ero ingoote.

20 Ngundiro nguro, noorendo Krayisro mandeni manggowoomonggo, ngu yoro, enengo mandeni nga yootunoro eteto. Yo, noore manggonanimonggo, Anutdo Krayis oowooyimo, oni bidodo negoyero ngandiro ete. Ye komo muri biyomi teweroyi, ngu yokoya, ombuya, noya gobooya siyeya oriyi! Anutdo ngandiro eyingo.

21 Krayis ngu, ene weti mbumbuwani kini. Ene Anutdo oni noorengo weti mbumbuwa bidodo yowuruwooro, Krayisno yetoni, enendo koorowooyingo. Enendo ngundiro tetoni, nguno noore Anutya gobooro siyero oruwato. Yo, Krayisro yanggangoni, nguno noore Anutro oni nenengo tunooteyingo.

6

Yisasro Aposel Oni Ngu Koro Kowuri Urungga Koorowootenggo

1 Noore Anutya ko gobooro tero, nguro noore mande yanggango, yeya ngandiro eteto. Ye kuri Anutro sumangeni ngu yoro, nguno endeyootenggoku, ngu kingo ma yomburiyowero, ero eyingo.

2 Anutdo eyingo.

Ataga ngu no yengo nowoondoyi teyunoweroyi naruwo, nguro yengo manggoye ingowono. Oni simoo bare ko yoyoweroyi naruno, no kuri ye hoorooweyerowono. Ero eyingo. (Ayisaya 49:8)

Ingoyi! Ataga ngu, ye Anutro sumangeni, newendemo omburo, oruweroyi naru gome. Ingoyi! Ataga nga narungga nga ngu, ye komo nowoondoye yowoorengoro, Anutro nowoondoyemo hamoo teweroyi, nguro naruwo, yoyoweroyi naruwo, ngu tunooteteku nga!

3 Onindo noorengo konani ngaro mandeni biyomi eweroyi kini, ero ingooteto. Nguro ngu, noore Anutro mande keta mesarango, ngu nangge, wesiyoro eteto. Ndadiro nguro, noore dobookurinani ingoyingoye, nowoondoye nguya ma yomburiyerowato.

4 Kini, noore Anutro ko oni tero oorooteto. Nguro ngu, noore suwooyi sano muri gome, oni bidodo etuyerootetoku, nguro ko yanggango oorengo, ngandiro teteto. Yo, onindo kowuri gura gura noore yunootoyi, noore ngu bidodo koorowooro, Anutro yanggangonimo endeyooteto.

5 Ene noorengo mundi onindo noore yutoro, yoyoro ya biyomimo nguya yoyetenggo. Mundi onindo noore oweyeroro, nooreya meno manggaru biyomi tetenggo. Noore ko yanggango oorengo tero, naru oowooyingga, oowariro kumooro biyomi tero, nguno noore nenengo ma werooteto.

6-7 Ene ngu kowurimo, nguno noore oni

simoo bare bidodo doongeyemo, muri gome nenengo ngu tero, oo ingonduduno, Anutro mandeni gome ingoweroyi, ngu noore gome dowooteto. Noore oni gidaregaya sodedo sanggiri ma tero, oni simoo bareno nowoondonani yunoro, hoorooweyeroweroyimboro. Nooreno Yuka Kundingiyi nguro yanggangoningga, ngudodo noorendo ngu nowoondoyi teweroyi muringga, ngu hamoo teteto. Noore manggonanimonggo ngu hamoo mande nangge, wesiyoro eteto. Nguro ngu, noore Anutro yanggangoni nguno ko tero, nguno oni noore gowenani, sanggawero mande biyomi etenggoku, ngu gumi mande metemi yunooteto. Yo, hamoo, Anutro yanggangonimo noore manggonani yanggango oorengo, simoo bareno mandeni wesiyoro ewero ma sosoreteto.

8 Oni gidaregado ngu noore bingaminani, ero okootoyi, oni gidaregado noore kootunanisina mande biyomi etenggo. Oni gidaregado, ngu oni gidaregano, nooreya etenggo. Enendo muri gomemo ko nenengo tetenggo, ero etenggo. Ene oni gidaregado nooreya godange oni, ero etenggo. Ene ngundiro etoyi, ene hamoo oorengo ngundiro kini. Noorendo ngu hamoo mande ngu nangge teteto.

9 Oni gidaregado, ngu nooreya ene ma ingootenggo, ero etenggo. Ene oni ene bidodo, noore gome yeyoro ingootenggo. Oni oowooyinggado, ngu nooreya kumooyingo ero etenggoku, ene noore keta oorooteto. Oni gidaregado, ngu ingootenggo. Yo, hamoo, oni gidaregado, yutoro, gisaruyerowonggoku, ene ngu oni ngundo, noore

ma yureni kumooyingo.
10 Noore kowuri koorowootetoku, naruno ngu,
Anutdo nowoondonani yeni imaketoni, noore
suwooyi sano oni oni tero oorooteto. Ngu hamoo,
mera ngano oni doongeyemo ngu, noore angoyi
oni. Yo, hamoo, noore digi urungga, ko oo
oowooyingga nguya kini. Ene noore Anutro
mande keta gome mesarango, ngu simoo bareno
wesiyoro etooye, Anutdo ene yunowero eyingo,
ngu bidodo yowanggo. Ngundiro nangge, Yuka
Kundingiyi, nguro yanggangonimo ngu, Anutdo
oo bidodo rogoyimo noore yunoote.
11 Ye Korind dobookurinani, noorendo yeno
mande tunoo oorengo etetoku nga! Noorendo
yengo nowoondonani urungga oorengo tero,
nowoondonani bidodo ye yunooteto.
12 Noorendo ye ma yoyokooteto. Kini,
noorendo yengo nowoondoyi teyunootooye, ene
yendo nowoondoyemonggo, nooreya gobooro
ma siyetenggo.
13 Ataga, nondo yeno etenoku ngu ngandiro:
eweyimbo nangoni mande inooteku ngundiro
nondo yeno eteno. Nondo nowoondone ye
yunootenoku, ngundiro nangge, yendo nguya,
nowoondoye nonunoyi, ero ingooteno.

Muri Kurimi Ngundo Anutro Muri Nguya Ma Siyewari

14 Ye Kristen onindo oni Krayisro nowoon-
doyemo hamoo ma tetenggoku nguya, ma siyero
gobooro ma oruwero. Ndadiro nguro, oni Anutro
nowoondoyemo hamoo ma tetenggoku, nguro
muriye ko yengo muriye ene gura. Yendo muri

gome nenengo nguya, muri biyomi nguya, yowuruwooweroyi ereremo kini. Nguro ngu, ye nguya, gobooro siyero ma endeyowero.

15 Krayis ngu, Setanya, nowoondoyari gobooro yero siyeteri bine? Ngundiro nangge, oni nowoondoyemo hamoo teyingo, ko oni Anutro nowoondoyemo hamoo kini nguya ingondudu guranangge ingooteri, bine? Ngu ereremo kini.

16 Ndadiro terogo, Anutro ya kundingiyi nguya, ko mbooro biyomi nguro ya nguya yowuruwooro oruwari? Ye ingootenggo. Noorengombo ngu, noore Anut kundingiyi oorengo ene suwooyi sano keta oorootekungga, nguro yani, ero ingooteto. Kurimi Anutdo eyingo.

No ene nowoondoye newendemo uro ootooro, ngunonggo, no ene kewooroyewoore endeyoro oruwano. No ngu enengo Anut oodoowe, enendo ngu noro oni simoo bare oruwanggo. Eyingo. (Yenisis /Stat 2:24)

17 Oo Bidodo Simburi Simbunani nguya, ero eyingo.

Ye Kristen oni, yengo ingonduduye muriye ngu oni nowoondoyemo hamoo ma teyingo, nguro muriye biyomi nguya, ma yowuruwoowero. Yengo muriye ngu komo ngu songo guradiya tunooteni. Ye komo Krayisro murini, ngu nangge keyoyi. Ye ingonda teyi! Mera ngaro biyomi ngu, ye komo yokoyi! Ye ngundiro yokootoyi ngu, asa, nondo ye yoyowano. Ero eyingo. (Ayisaya 52:11)

18 Ye ngundiro tero oodoyi, arisa, nondo yengo awaye tero oruwano. Ye nguno ngu,

noro nangosumoone, ko nambosumoone tero oruwanggo. Oo Bidodo Simburi Simbunani ngu, ene yanggangonidodo, ngundo ngandiro ero eyingo. (2 Samuwel 7:14)

7

1 Ye noro Kristen dobookurine oorengo, noore ngu sunggi mandega Anutdo ero gosiyoyingo, nguro noore komo mera ngaro muri biyomi, Anut doongeyimo ngu nenengo kini, ngu yokowato. Noore komo Anutro sosorero, nguro noorengo muri ingondudunani ngu, Anutdo ingoro eteku, ngu nangge keyooteto.

Korind Oni Anutro Nowoondoyemo Hamoo Tetoyi, Nguro Polndo Oni Oni Teyingo

2 Ye komo nowoondoyemo noorengo nowoondoyi teyunoyi. Ndadiro nguro, noorendo oni gura kuri ma yomburiyoro, biyomi teyinoyingo. Noorendo oni gura ganangoro, enengo oo sobiyoro ma yoyingo.

3 Nondo ye yomburiyerowero mande nga ma eteno. Kini, nondo ngu kuri ngandiro ewono. Noorendo ngu yengo nowoondoyi teyunooteto. Noore kumoowatokuno, ngundi keta ootooro, nguno nguya, noore yengo nowoondoyi teyunowato.

4 Nondo tunoo oorengo yeno eteno. Nondo yengo oni oni urungga oorengo teteno. Nooreno kowuri bidodo tunootetoni, ene nondo ngu yengo ingonduduyeroro oorooteno. Ngundo ngu, noro nowoondone yeni imakero oode, nguno oni oni urungga oorengo teteno.

5 Yo, kuri noore yade mayero Masedoniya
merako tunooteyingo nguya, ngu mera
gumisina, nguno noore gowenani ngu ma
kengero imakeyingo. Kini, kowuri gura
gura, nooreno tunooteyingo. Nguno ngu,
noorengo ingondudunanimo ngu buribari tero,
nowoondonanimbo ngu sosorewero ingoyingo.
6 Ene oni kowuri yoro, nguro ogingo in-
gootoyi ngu, Anutdo ngu oni ngu nowoondoye
imakeyingo yunoote. Yo, Anutdo, Tayitas surey-
ootoni, nooreno mayero, ngundo noore nowoon-
donani yeni imakewo.
7 Yo, Tayitasdo nooreno mayero, noore
nowoondonani yeni imakewo. Ngundiro nangge,
yendo nguya Tayitas newende yeyi imaketoni,
ngundo ngu, yoro mayero ngundo noore
nowoondonani, Anutdo yeni nguya imakewo.
Tayitasdo nooreno etoni ingowooto. Yendo
noore komo yeyowero gome gome ingootenggo.
Yengo nowoondoye nguya sendoro, ngunonggo,
nooreya nowoondonani guranangge yero,
oruwero gome ingootenggo, ero etoyi ingowono.
Ngundiro nguro, no yengo oni oni urungga
oorengo tewono.
8 No ingooteno. Noro so uyiga, ngundo yengo
nowoondoye yeni biyomi yetoni, ngu ene nondo
nguro ma kowuri ingowano. Yo hamoo, kuri, no
nguro nowoondone kowuri yewo. Ene ataga, ngu
kini. Ndadiro nguro, no ingooteno. Nga so uyiga
ngando ngu, ye nowoondoye kowuri yunooteku
ngu, ngungga ngu naru ootuwoo bodaga nangge.
9 Ataga, ngu no oni oni tetenoku, ene nondo
yengo nowoondoye kowuri ingootenggoku,

nguro ma oni oni teteno. Kini, nondo ngu, yendo kowuri, nguno ye kuri nowoondoye yowoorengowonggoku, nguro no oni oni teteno. No ingooteno. Anut enengombo ngu nowoondoye kowuringga, ngu yeni yeno tunootewo. Ngundiro nguro, noorengo mandenani ngundo, ye ma yomburiyeroyingo.

10 Kini, nowoondoye kowuri, yero oyimo yoweroyi ngu, Anutdo yeni tunooteteku, ngundo oni nowoondoye yeni yowoorengoote. Ene ngu muringgano nguno, Anutdo noore ko yoyoote. Ngundiro nguro, noore nowoondonani ko yowoorengowero, ma kowuri tewato. Ene mera ngaro murimo nowoondoye kowuri yeweroyiga, ngundo ngu, ene oni yeni, Setanro endenimo oonootewa.

11 Yo, ye komo gome ingondudu teyi! Ngu nowoondoye kowuringga, Anutdo kuri ye yunoyingo, ngundo nangge, ene muri gome gomemu gura gura yeni, yeno tunootewoku, ngundo ye eririyeroote. Ye nguno ootoogero, yengo mandeye ngu yoonenengootoyi, metemi tete. Nguno ngu, Anutdo ye yokutuyerootoni, enengo sosorero, nguro yendo oni muri biyomi tewoku, ngu mamanayeroro etenggo. Yengo nowoondoye ngu, noore yeyowero hahangetenggo. Oningga, oo biyomi tewoku, ngu yomosiyowero, ko yanggango tetenggo. Ye ko bidodo tetenggoku ngu, nga mandega nga yomosiyowero, ko tetenggo. Yengo muriye ngu tunoo endesina oorengo, ngu ngandiro: ye biyomiye gura kini.

12 Ngu hamoo, nondo so uyi, yengo nakan-

goro yunowonoku, ene nondo oni biyomi tero
weti mbumbuwa tewoku, nguro nangge, no ma
nakangoro yunoyingo. Ko nondo oni songom-
boro nguya ma ingoyingo, nguro oni ngundo
nangge, ene kuri biyomi eneno teyingo. Kini,
yendo noorengo gome ingootenggoku nguro,
nondo nga so uyiga, nga nakangooteno. Yo,
Anutdo noro mandega nakangoro yunowonoku,
nguno nowoondoye yokutuwootoni, ngunonggo
yengo muriye, ngu tunoo endesina tunooteni.
Yo, noro mandene keyowonggoku, nguno tunoo
etuyeroote. Ye noro nowoondoyi tetenggo.

13 Yengo muriyengga, ngundo nowoondonani
yeni, imakeyingo ootooro, nowoondonani oni
oni tero oruwooto. Yo, noore ingoro, oni oni
tetooye, yendo Tayitas gome kawararangootoyi,
ene nguro newende gome yewo.

14 Kuri nondo yengo muriye gome nguro Tayi-
tasno ero, oowooye bingami okoowono. Okooro,
no nguro oyimo gura ma yowono. Yo, mande
bidodomo, nondo yeno ewonoku, ngu hamoo
oorengo. Nguro ngu, nondo yengo muri gome
nguro Tayitasno ewonoku, ngu nguya hamoo
oorengo.

15 Tayitas ngu, ene yeno nguno mayetoni ngu,
ye nguro ingoro soriyokoro sosorero yoyingo,
ene ye bidodo, Tayitasro manggowo gome in-
goro, keyootenggo. Tayitasdo ngu kenoro in-
goro, enengo newende, ngu yengo nowoondoyi
oorengo tero, newende bidodo yengo ingondudu
teyunowero, gome ingoote.

16 Ataga no nowoondonemo hamoo teyin-
gongga, ngu yengo ingooteno. Yendo ngu mande

muri gome nenengo ngu bidodo gome tetenggo, nguro no oni oni teteno.

8

Kristen Oniro Muri Ngu Dobookuriye Hoorooweyeroyi

1 Ye Kristen dobookurine, noorendo nga mandega nga yeno ewero. Anutro sumange, Masedoniya oni simoo bare yunowoku, nguro eteto.
2 Ngu hamoo, kowuri urungga, eneno towooyerootoni, nguno ene oni oni tero, Anutro koni tewonggo. Ngu hamoo ene oo sitowiye oowooyingga kini, ene Anutdo nowoondoye yokutuyerootoni, ngunonggo ene digi beye urungga, nga Kristen kongga, nga hoorooweyeroweroyimboro yewonggo.
3 Nondo kenoro ingoro, nguro no yootunoro tunoo eteno. Ene enengo ingonduduye ngu keyoro, ene ngu digi beye ngu yeyingo. Ene oo yeweroyi rogoga, ngu dagaro awuno oorengo yeyingo.
4 Ene nooreno mande yanggango, ero etenggo. Noorendo nga kongga, ngaro mete ero etoyi ngu, ene Kristen dobookuriye gidarega nguya yowuruwooro, Anutro oni simoo bare Yudiyano ngu hoorooweyerowero, ko tewanggo, ero ingootenggo.
5 Yo, ene ngundiro tero, ene nondo ingowonoku, ngundiro ma teyingo. Kini, ene rogo ngu dagaro urungga oorengo yewonggo. Ndadiro nguro, koretero ngu, enengo nowoondoye ngu Anutno yero, Anutro ingonduduni, ngu keyoro, ngunonggo, ene nowoondoye noore yunoyingo.

Yunoro, ngunonggo ene ngundiro muringga, ngu tewonggo.

6 Nguro ngu, noorendo, Tayitas nguya, ene ye kewooroyemo, nguno nguya sumangero, ko ngu temukoni ero, nguro eriringooteto. Ndadiro nguro, Tayitasdo koretero yengo nowoondoye yokutuwootoni, Yudiyano simoo bare hoorooweyeroweroyi kongga, ngu damoni yero tewonggo. Nguro ngu, ene komo yeno ooroya ngu kongga, ngu temukoni.

7 Oo bidodo yendo tetenggoku, ngu muri gome nenengo oorengo. Yengombo Anutro nowoondoyemo hamoongga tetenggoku, ngu yanggango nguro. Ye ngunonggo ngu, Anutro koni, ngu yanggango tetenggo. Ye ingoyingoye urungga oorengo. Ngundiro nguro, ye Anutro ko tewero ye oni oni tero, ootoogero ko tetenggo. Yendo nowoondoye urungga noore yunootenggo. Arisa, ngundiro nguro, ye komo sumangero kongga, ngaro yanggango teya, digi beye, ngundo oni oowariro wenonootenggoku, ngu hoorooweyeroyi.

8 Nondo yengo mamana mande, ngundiro ma teteno. Kini, nondo ngu oni gidarega, ene hamoo ootoogero, ene oni wenonootoyi hoorooweyerowero ko gome tetoyi, nguro eteno. Ngu muringgano nguno, nondo yengo nowoondoyiyega ngu towooyerowono. Nga ngu, ye ingoro, ye nguya oni gidaregado, nowoondoyi tetenggoku, ngundiro nowoondoyi tewanggo bine, ngundi kini? Ero ye towooyerowono.

9 Yo, noorengo, Oo Bidodo Simburi, Yisas Krayis, ngundo enengo duridarini bingamini,

oo ngu sambo endemo oorooteku, ngu yokoro, enengo nowoondoyiningga, ngunonggo, ene merako ngano omburo, ene angoyi oni tunooteyingo. Ene angoyi oni tunootero, ngunonggo, noore simoo bare, ko yoyowero ombuyingo. Ngundiro tero, ngunonggo, enengo Yukani yunootoni, noore Kristen oni simoo bare yanggangododo tero, nenengo oruwanggo. Ngunonggo, Kristen dobookurinani, hoorooweyerootooye, nowoondoyemo hamoo teyingo, ngu yanggangododo tunootero, eneya keta oruweroyi sugi sugi, ngu yowanggo.

10-11 Ataga, nondo nenengo ingondudune, ngu ye etuyerooteno. Nondo digi beyebo yeweroyi kongga, ngaro ngandiro ingooteno. Dagoma gura ameno yokowootoku, nguno ye damoni, yero ko ngu tewonggo. Yendo ko, ngu kingo ma teyingo. Kini, ye ko ngu tewero, gome ingoro, nguro tewonggo. Nguro ngu, ataga ye ko ngu tewonggoku nguro komo temukoyi. Ene yendo hahangero sodedo ko ngu tewero tewonggoku, ngundiro nangge, ataga nguya ye ko ngu temukowero hahangeya, ko ngu yengo rogoyimo oorengo teya temukoyi.

12 Oni gura, ene koretero oo nowoondoyi tero, oni digi beye yunootoni ngu, asa, ene Anutdo ngu muringga, nguro gome ingowa. Ngu oningga, nguro rogoyimo oo digi yunoweroyi tero ngu, asa, Anutdo oo nguro gome ingoote. Anutdo ngu oni oo kini, nguno ma ingoro wirikoyeroote.

13 Nondo ngu, oni gidarega, imakeyingomo oodoyiga, ko yendo ngu ko biyomi oriyi, ero ma

eteno. Kini, nondo ngu ye bidodo ereremo roogo
guranangemo oriyi, ero ingooteno.
14 Ataga, nga narunggano, ngano ngu yengo
oo oowooyingga, ngundo oni songo oo nguro
wenonootenggoku, ngu yunootoyi, ene ngu
yoro metemi ingowanggo. Ngundiro nangge,
kootuyisina, ye ooro wenonootoyi ngu, asa, oni
songombo, ene ngu ooku yeno yeyi mayetoni, ye
mete yowanggo. Ngu muringgano nguno ngu, ye
mete ereremo rogono oruwanggo.
15 Ngu Anutro mande nakayano nguya
ngandiro ete.
Oni ene oowari urungga yowoku ngu, ene gumi
urungga ma yowa. Ngundiro nangge, oni
ene oo bodaga nangge yowoku ngu, ene
oowari ooro ma wenonowa. Ero eyingo.
(Eksodas / Kisim Bek 16:18)

Tayitasdo, Anutro Ko Oni Gidaregaya, Korind Endemo Oorowuyingo

16 Nondo Anutno esosootetoowe, Anutdo,
Tayitasro newende yokutuwootoni, ene oni
oni sanganimonggo, noore ngandiro tero, ye
hoorooweyerowero gome ingowoku ngu.
17 Yo, ene ngu noorengo mande ngu keyowo.
Ene nguya nga kongga, ngaro gome ingoro, nguro
enengo ingondudunonggo, ene yeno oorowuteku
ngu.
18 Noorendo Kristen doboonani, gura nguya
soweyootooye, eneya oorowuteri. Ende
bidodomo Kristen simoo bare dobookurinani,
ngundo oni Anutro mande keta gome, nga
wesiyoro eweroyi, ko enengo murini, nguro
gome ingootenggo.

19 Ngu nangge kini. Kini, ene Kristen en-
deni endeni, ngundo ene nooreya endeyoweroyi,
ene rogo tero ewonggo. Ene ngu nooreya
endeyoro, Anutro sumange mandega, ngaro
koyi teweroyi. Noorendo nga kongga, tetetoku
nga ngu, Oo Bidodo Simburi Simbunani, nguro
oowooyi bingamimboro ko teteto. Ngundiro
tero, oni etuyerootooye, ene nguno hamoo in-
gowanggo. Hamoo, Aposel ene nowoondoye-
monggo oo duwoo yeweroyi kongga, nguro ha-
hangetenggo, ero ingowanggo.

20 Noorendo nguro ma ingootooye ngu, oni gu-
rado noorengo murinani, ngaro kingo oo duwoo
urungga yetetoku, nguya mandeni biyomi, ero
yomburiyowa. Ngundiro nguro, noorendo nga
Kristen doboonaningga, nga sureyootooye, eneya
oorowuteri.

21 Noorendo ngu muri hamoo gome nenengo
tero, nguro ingondudu teteto. Oo Bidodo Simburi
Simbunani, nguro doongeyimo nangge kini. Kini,
oni simoo bare doongeyemo nguya, komo gome
metemi tunootewa.

22 Noorendo ngu, noorengo Kristen doboo-
nani gura sureyootooye, ene erayaga nguya
oorowutenggo. Naru urungga, noore enengo
ko oo teteku towoongootooye, ene ko nenengo
yanggango tewo. Ataga, enengo newendemo
hamoo teyingo, ngu yanggango, nguro yendo digi
beye yoweroyi kongga, nga muri gome nenengo
nguno tewanggo. Ngundiro nguro, ene ko nga
yanggango oorengo tewero ingondudu tete.

23 Tayitasro ngu ye ngandiya ingoyi. Ene ngu
noro doboone, noya ko gobooro tetero. Noorengo

dobookurinani erayaga, nguro ye ngandiya ingoyi. Ene Kristen oni simoo barero ko oni. Ene Krayisro bingamini, yeri tunootewa.

24 Nguro ngu, ye komo nga oni, ngaro nowoondoyi teyunootoyi, nguno Kristen onindo soweyerowonggoku, nguno yengo muriye tunoo oorengo kenoro, gome ingowanggo. Noorendo yengo muriye nguro mande gome, eneno ewootoku, ngu hamoo nenengo, ero ingowanggo.

9

Oo Kingo Duwoo Anutro Kristen Oni Simoo Bare Hoorooweyeroweroyi

1 Ye kuri ingootenggo. Ngu oo kingo duwoo Anutro oni simoo bare hoorooweyeroweroyi ngu, nguro ngu, nondo nguro mandeni pirungga ma nakangowano.

2 No kuri ingooteno. Yengo nowoondoye ngu nga kongga nga tewero ingowonggo. Ero ingootoowe, nguro ngu, nondo suwooyi sano, yengo bingamiye oowooye, Masedoniya Kristen simoo bare doongeyemo, ero okooteno. Nondo ngandiro yeno ewono. Ameroko dagomangga yokowootoku, nguno ngu, Giris merako, Kristen simoo bare, ene kuri digi beye yowuruwooweroyi kongga, nga tero, damoni yero tewonggo. Eyingo. Ene yengo mandega nga ingootoyi, ye ko nga tewero yanggango yetoyi, nguro Masedoniya, Kristen oni oowooyingga oorengo nguya ootoogero, ko nga tetenggo.

3 Ene nondo ngu, noorendo ye oowooye bingamiye, ero okootetoku, mandega ngu kingo

ma yokowero, ero ingooteno. Kini, ye ngu komo
yoonenengoya oriyi, nondo kuri yengo ewonoku
ngundiro. Nguro ngu, nondo ngandiro in-
goro, nguro dobookurine sureyerootoowe, yeno
oorowutenggoku ngu.
4 No ngu yengo muriye, nguro hamoo in-
gooteno. Nguro ngu, nondo ngandiro ingooteno.
Masedoniya oni noya, yeno oorowutooye, ye oo
ma yomosiyoro oodoyi, nguno yeyootoyi ngu,
noorendo yengomboya oyimoyerowa, ero in-
gooteno.
5 Ngundiro nguro, nondo ingoro nguro,
no komo dobookurine eririyerootoowe, ene
sodedo ye tanggeyemo ko oorowuwanggo.
Enendo oo yendo kingo duwoo yunowero
ero, mande gosiyoro ewonggoku, ngu
yomosiyomukowanggo. Ngu oo kingo duwooga
ngu, ene komo hamoo oo kingo duwoo oorengo.
Oo ngu, noorendo ye kandeyemonggo kingo
sobiyoro yoweroyi nguya kini.

6 Ye mande adingayi ngaro gome ingondudu
teyi. Oni gura, ene oo yuwooyi bodaga nangge
miwoku ngu, ene engge nguya ngundiro bodaga
nangge yowa. Ene oni gura oo yuwooyi urungga
miwoku ngu, ene engge nguya, ngundiro
urungga yowa.
7 Ye bidodo songo songo, nguro komo in-
gonduduyemo, ko nowoondoyemo nguno nguro
gome ingoya ngu, ngu nangge keyoya, ye digi
beye yunoyi. Ene kini tetoyi, oni gura newende
kowuri ingoro, ngunonggo oo ngu yewa; ngundi
onindo mande yanggango, eneno ero eriri tetoyi,
nguro nangge bine yewa. Ngundiro muri ngu

biyomi. Ndadiro nguro, Anutro ingondudu ngu,
oni ene oni oni sanganimonggo oo eneno inoni,
ero ingoote.
8 Anutdo ene mete kingo oo duwoo ngu
bidodomo enengo sumangeno, ye yunootoni,
yeno nguno ngu angero oorero oruwa. Ngundiro
tero, naru bidodomo, yeno ngu oo bidodo gome
oorengo tunootetoni, ye ngunonggo ko bidodo
mete temukowanggo.
9 Ngu Anutro mandeno ngandiro ero nakan-
goyingo.

Anutdo ngu oo urungga angoyi oni, bayetero
yunororoote. Enengo murini gome metem-
ingga, ngu sugi sugi ooroote. Eyingo. (Du-
toronomi /Lo 25:4)

10 Anutdo oo yuwooyi miweroyi oni inootoni,
ngundo ngu oo ngu oorero enggetoni, ngu onindo
yoro, neweroyi tunootete. Ngundiro nangge,
Anutdo oo yuwooyi miweroyi, ngu nangge, ye
yunoro, ene tetoni ngu oowaringga, ngu yeni
urungga oorengo tunootewa. Enendo yengo
muriye gome ngu yomosiyootoni, nguro engge
urungga tunootewa.
11 Anutdo ye oo urungga ye yunooteku, nguro
ngu, ye mete oni dobookuriye, hoorooweyeroro,
kingo oo duwoo nguya, urungga yunowanggo.
Noorendo yengo digi beye, Kristen dobookuri-
nani, hoorooweyerowero ewonggoku, ngu yoro
oororo yunootooye, nguro ene Anutno esosoote-
wanggo.
12 Yo, yendo ko ngundiro tero, ngunonggo, Anutro
oni simoo bare hoorooweyerowanggo. Ngu mur-
inggano, nguno yendo oni ooro wenonooteng-

goku ngu, ene yoro, ene nguya, rogoyimo tero,
nguro ngu, ene Anutno esoso urungga tetenggo.
13 Nga kongga Kristen dobookurinani
hoorooweyerowero tetenggoku ngu, yeno tunoo
endesina tunootewa. Nguno ngu, Kristen
dobookuriye bidodo ngu kenoro ingowanggo.
Yendo ngu Anutro mande gome keyoro,
ngunonggo Krayisro mande keta gome ngu
wesiyoro, ero ingootenggo. Ene ye yeyootoyi
ngu, ene yendo oni ooro wenonootenggoku, ko
oni gidarega nguya, kingo oo duwoo urungga
yunootenggo. Yo, ye ngundiro tetoyi, nguro ene
Anutro oowooyi bingami, ero okootenggo.
14 Ngundiro tero, ene ingootenggo. Anutro
sumangeni, ngu yeno urungga oorengo ooroote,
ero ingootenggo. Nguro, ene komo ye yey-
owero gome ingoro, ene Anutno yemboongero
oorootenggo. Nguno ngu, Anutdo, ye kumana
urungga yunowa.
15 Anutdo kingo oo duwoo urungga oorengo
noore yunowoku, ngu enengo Nangoni gu-
ranangge, ngundo noore ko yoyoweroyimboro
yunoyingo. Nguro noore Anutno esoso urungga
oorengo teweroyi!

10

Onindo Polya Mande Biyomi Etenggoku Ngu Andangeyingo

1 No Pol, nenengombo Krayisro murini
imakeyingoni, ngu yengo ingonduduye
yokutuyeroro eteno. Krayisdo enengo newende
ayibinonggo, oni simoo barero, imakeyingo muri
ngu teyunoyingo. Ene oni gidaregado, no gowene

sanggawero mande ngandiro, ero etenggo. Pol enengombo, noore doongenanimo, oruwoku ngu, ene imakeyingo ooroote. Ene, oriroko ootooro ngu, ene mande yanggango nangge, ero yunooteku ngu! Ero eyingo.

2 Nondo yengo mande yanggango ngandiro eteno. Kootuyisina, no yeno nguno oorowuwanoku nguno, no ye mamanayeroro mande yanggango ewero, ma ingooteno. Ene oni gidaregado, nooreya ngandiro ingootenggo. Pol, garo ene mera ngaro murimo endeyootenggo, ero ingootenggoku, nguro no oni, nguno mande yanggango ewanoku ngu!

3 Hamoo, noore mera ngaro, oni ngundiro endeyooteto. Ene noorendo ebe ma urooteto, mera ngaro onindo tetenggoku, ngundiro kini.

4 Noore ebe ureweroyi oo dowootetoku, ngu mera ngaro oo kini. Ngu oo ngu, Anutro yanggangoni, ngundo mera ngaro yanggangoni biyomi, ngu ureni uweroyimboro dowooteto.

5 Noorendo mera ngaro oni windawinda tetenggoku, nguro ingonduduye ngundo oni Anutro mande murini, ingoweroyi tetoyi, nguro ooreye ngu goodoowero tetenggoku, ngu noorendo enengo ingonduduyega, ngu andangero yokowero mamanayerooteto. Ngundiro tero, nguno noorendo Anutro mande nga etooyega, ene ngu ingoya, ngunonggo ene Krayisro mandeni, ngu keyowanggo.

6 Ene noore ye soboyeroro oodooye, yendo noorengo mande, gome nga ingoro keyowanggoku ngu, asa, ngu naruno nguno, noorengododo yowuruwooro, oni mande yokootenggoku, nguro

mande yunoro mamanayerowato.

7 Ye komo nguro ingondudu teyi! Oni gura newendemo hamoo teyingo, ngu yanggango tetoni ngu, enengombo ngu, ene Krayisno ooroote. Ngu oningga ngu, ene ngandiya newendemonggo ingondudu teni. Nondo ngu, Krayisro oni, ngundiro nangge, noore nguya Krayisro oni oorooteto, ero ingowato.

8 Oo Bidodo Simburi Simbunani Urungga, ngundo yanggango, noore yunoyingo, noore ngunonggo nga kongga, nga teweroyimboro. Nguno ngu, noorendo yengo nowoondoyemo hamoo teyingongga, ngu yanggango teyinootooye, nguno ye ma biyomi yewanggo. Ene Anutdo kongga, no nunootoni, enengo mandeni wesiyoro eweroyi ngaro oyimo ma yowano.

9 Ene nondo ye sosoreyi ero, so uyi ma nakangooteno.

10 Ngu hamoo, oni gidaregado, noro ngandiro etenggo. Yo, enengo mande nakayani kowuri, yanggango oorengo. Ene enengombo noorengomo tunootetoni, kenootetoku, ngu yanggango kini kiyayi, enengo mandeni, wesiyoweroyi nguya kingo oo ngundiro, eyingo.

11 Oni ngundiro mande etenggoku ngu, ene komo gome ingondudu teya, ngandiya ingoni. Noorendo yeya gobooro ootooro ngu, asa, noore mande muri ngundiro guranangge, noorendo nakayano nakangootetoku, ngundiro tewato.

12 Oni enengo bingamiye ero okootenggoku ngu, noorendo noorengo murinani nguya enengo muriye nguya, gobooro ma wirikoweroyi. Kini,

ngundiro oni ngundo, enengo muriye, ngu ene rogono tetenggo. Nguro rogogano, nguno enengo muriye ngu wirikootenggo. Oni ngundiro tetenggoku ngu, ene nowoondoyemo ingoyingo nguya kini.

13 Ene noorendo murinani rogono, ngu rogowootooye, urungga awuno ooretoni, ene noorengo bingaminani, ero okoowero yokooteto. Kini, noore Anutdo ingooteku rogoga, ngu nangge keyowato. Noore ngu nangge keyoro, yade oororo, yeno nguno oorowuwootoku ngu!

14 Yo, Anutdo noore rogoyerowoku, noore yeno Krayisro mande keta mesarango, wesiyoro eweroyimboro. Nguro noore Anutdo rogo yewoku, ngu ma karongoyingo. Kini, noore yeno koretero omburo, Krayisro Mande Keta Mesarango, wesiyoro yunoyingo.

15 Yo, Anut enengombo ko noorendo teweroyi rogoga ingowoku, ngu kuri yeyunoyingo. Nguro ngu, noore enengo rogo, noorengo yeyingo, ngu ma karongoro oni gidaregado, Krayisro koni tetenggoku, nguro ma wesiyoro eteto. Kini, noorendo ngu ngandiro ingondudu yanggango teteto. Yengo nowoondoyemo hamoo teyingo, ngu yanggangododo tunooteya tunooteya ooreni, ero ingooteto. Ye ngundiro tetoyi ngu, asa, noorengo konani ngu, ye kewooroyemo, nguno urungga nguya tunootewa.

16 Ngundiro tetoni, noore Krayisro mande keta gome ngu yoro, ye kootuyesina, merako oni simoo bare, nguno nguya, ero yootunoro yunowato. Noorendo oni guraro koni, nguno ma karongoro, uro, nguno ko gidarega, ngu

oni, ngundo kuri temukowonggoku, nguro noore
oowoonani kingo, ero ma okoowato.
17 Anutro mandeno ngandiro ete.
Oni ene oni oni tewero ngu, ene, komo Oo Bidodo
Simburi Simbunani, nguro nangge oni oni
teni, ero eyingo. (Yeremayiya 9:24)
18 Noore ingooteto. Oni enengo oowooyi bingami
ero okooteku ngu, ene Anut doongeyimo ngu,
ene oowooyi bingami kini. Ene Oo Bidodo Sim-
buri Simbunani, ngundo oni gura oowooyi, ero
okoowaku ngu, asa, ngu oningga ngu nangge, ene
oowooyidodo oorengo oruwa, ero ingooteto.

11

Polndo Godange Etenggoku Oni, Nguro Muriye Yootunoro Eyingo

1 Nondo kingo wenonoyingo mande gura
etoowe, yendo nguro ingondudu urungga ma
ingowero. Ye kingo no sodeyonunootoyiga, nga
mandega nga ewe.
2 Ndadiro nguro, yengo nowoondoye, ngu
bidodo Anut inoyi ero, nowoondone bidodo
yengo ngundiro ingooteno. Yo, yengo ootootooye
muriye ngu gome nenengo ngundiro oode
ngu, asa, kootuyisina, ngu muriye gomengga,
ngu kingo duwoo inowanggo. Yo, ngu muri
ngu ngandiro: bare oore gura newende gome
oorengo ootooro, ene simoo guraya ma endeyoro
oode, asa, ene nenengo kame teteku ngundiro.
3 Kuri, damonimo sirendo godange eweroyim-
boro, ingondudu tero, ene Ewa ganangoyingo.
Ngundiro nangge, nondo ngu muringga, ngu

yeno tunooteweroyi, nguro no sosoreteno. Yo, ye
ngu muringga, ngu tero ngu, ye muri nenengo
gome metemi Krayisro, ngu yokowanggo, ero
nguro no sosoreteno.
4 Ndadiro nguro, oni gidarega yeno mayero,
Yisas guraro mandeni, wesiyoro yeno ero
ngu, ngu mandeye etenggoku ngu, noorendo
Yisasga, nguro mandeni etetoku, nguro mandeni
ngundiro kini. Ngundiro muringga nguno,
ye kuri Yuka Kundingiyingga, Anutnonggo
ombutoni, yoyingongga, ngundiro kini, ye yuka
gura yootenggo. Ye mande keta gome gura ngu,
noore manggonanimonggo, ye kuri ma ingoro
yowonggoku, ngu yootenggo. Ene oni gura ye
kewooroyemo, ngunonggo, ngu muringga, ngu
tetoni ngu, yendo enengo murini biyomi, nguno
ma uwero.
5 Ye Korind oni ingoyi! Ngu Aposel oni yendo
oowooye, ero okootenggoku, ngundo no ma da-
ganerootenggo.
6 Ngu hamoo, no mande wesiyoro eweroyi
rogono kini, ene Anutdo enengo mande
keta mesarango, nguro ingoyingo urungga
nunowoku, nguro no wenonoweroyi kini. Nguro
ngu, noorendo mande ketangga nguro murini
gome oorengo wesiyoro, tunoo oorengo ye
etuyerowootoku ngu!
7 Ye ingootenggo. Nondo kuri Anutro mande
gome ketangga, ngu yeno wesiyoro ewonoku,
nguro nondo urini ma yoyingo, ero ingoyingo.
Ngu muringgano, nguno no nenengombo ay-
ibiyi imakeyingomo ootooro, no yengo bingamiye
nangge, ero okoowono. Ndadiro nguro, nondo

ngu muringga tewonoku, ngu weti mbumbuwa, bine? Kini, ngu nenengo kini.

8 Nondo ngu ende gidaregaro, Kristen oni, nguro digi beye oo ngu yoro, ngunonggo, yeno ko tero, ye hoorooweyerowono. Ngundiro muringga nguno, nondo enenonggo digi beye oo ngu kingo duwoo yowono.

9 No kuri yeya ootooro ngu, no ooro wenonowonoku, ngu naruno, no oni gurano ooro ma sumoo inoyingo. Kini, noro dobookurine Masedoniya mera yokoro, Korindno mayetoyi, nguno ngu, no ooro wenonowonoku ngu bidodo nunomukowonggo. Nondo oo bidodo gome sobowooro, ngunonggo, ye kowuri bodaga ma yunoyingo. Ngundiro nangge, nondo suwooyi sano oo sobowoororuwano.

10 Krayisro mande hamoo oorengo, ngu nono ooroote. Nguro ngu, hamoo oorengo, Giris mera gumi bidodomo, oni gurado, nondo Krayisro koni tewero oni oni tetenoku, murinengga ngaro, ooreni doongooweroyi nguya kini.

11 Nondo ndawugaro nguro, ngandiro eteno? Nondo bine yengo ma nowoondoyi teyunooteno? Kini, Anutdo ngu, ene kuri ingooteku ngu, nondo yengo gome gome nowoondoyi teyunooteno.

12 Ene oni gidaregado enengo oowooye bingamiye ero okooweroyimboro, oore erewetenggo. Ene noorendo ko tetetoku, ngandiro oni simoo bare doongeyemo, ene nguya ngundiro tunoo ko teweroyimboro ingootenggo. Ene hamoo ma ko tetenggo. Yo, nondo ngu enengo godange muriyengga, nguro ooreye doongooyunororuwano.

13 Ngu ngandiro: ngu Aposel godange oningga
ngu, ene godange mande nguro ko oni teyingo.
Yo, enengo muriye godange ngu simoo bare
doongeyemo yowoorengootoyi, onindo kenoro
ingootenggo. Ene, Krayisro Aposel oni hamoo,
ero ingootenggo.
14 Ene ye nguro ma soriyokowero. Ndadiro
nguro, noore ingooteto. Setan enengombo
enengo murini godangengga ngu oongooro,
ene, Anutro sambono Engel oni duridarinidodo
ngundiro goweyi yoro, simoo bare ganayerowero
tunootete.
15 Nguro ngu, Setanro ko oni nguya enengo
muriye godangengga ngu yowoorengootoyi, oni
simoo bare doongeyemo ngu mande muri gome
nenengo, nguro ko oni ngundiro tunootetenggo.
Asa, noore nguro ma soriyokowato. Ndadiro
nguro, kootuyisina, ene nguro urini gumi ngu,
enengo koye tewonggoku ngundiro yowanggo.

Polndo Aposel Kongga, Nguro Kowuri Urungga Koorowooro Ko Teyingo

16 Nondo ko eteno. Oni gura noya wenonoyingo
oni ingoyingoni kini, ero ma ewero. Ene noya
wenonoyingo oni, eya ingoya ngu, asa, ye komo
noyokootoyiga, no nguya, no nenengo oowoone,
mete naru bodaga, ero okoowano.
17 Nondo mandega etenoku nga, ngu Oo Bidodo
Simburi Simbunani, ngundo nono etoni ma
eteno. Kini, nondo ngu wenonoyingo onindo kak-
abetero mande etenggoku, ngundiro ero, no ne-
nengo bingamine, ero okooweroyi, nguro mande
yanggango eteno.

18 Oni oowooyingga oorengo ngu, ene mera
ngaro muri ngu keyoro, enengo oowooye
bingamiye, ero okootenggo. Ngundiro nguro,
no nguya ngu muringga, ngu keyoro, no nenengo
oowoone bingamine, ero okooteno.
19 Ye ingoyi! Ye ngu ingonduduye gome
oorengododo, ngundiro nguro, ye komo oni
wenonoyingo, nguro mandeye ingowero gome
ingoro, ye yoyokootoyi, yengo kewooroyemo om-
buro, wenonoyingo mande etenggo.
20 Yo, oni gurado, ye yoyoro enengo koni
biyominggano nguno yoyetoni; ngundi enendo
yengo oo yeni kinitetoni; ngundi enendo man-
deni godangengga, nguno ye yoyootoni; ngundi
yeno muri biyomi tetoni; ngundi ene oowooyi-
dodo tunootero, ye yowoongooni utoni; ngundi
yengo gagiyemo oorongooya yudoningga ngu;
asa, ye nguro mande gura ma ewero. Nguno
yokootoyiga, ene komo yeno ngundiya teni.
21 Ngu hamoo, noorendo ngu muringga, ngu
teweroyi yanggangonani nguya kini! Ngundiro
nguro, no oyimonerootoni, nguro no nga man-
dega, nga eteno! Ene oni gurado enengo
murini, nguro mande yanggango yootunoro
ewero, ewaku ngu, arisa, no nguya nenengomu,
ngu ewero yanggango yero ewano. Ataga ngu, no
oni wenonoyingo nguro mande ngundiro eteno.
22 Ene Hiburu mande ete, bine? No nguya
Hiburu mande eteno. Ene ngu Iserel oni, bine?
No nguya Iserel oni. Ene Ebarahamro sowe,
bine? Ngu no nguya Ebarahamro soweni.
23 Ataga ngu, nondo oni wenonoyingomboro
mandeye ngundiro oorengo eteno. Ene Krayisro

ko oni, bine? Nondo Krayisro konimo ngano ngu, ene dagayerooteno. Nondo Krayis oowooyimboro, ko yanggango oorengo tero, nguno noyoro ya biyomimo noyetoyi, nguno naru oowooyingga oruwono. Naru oowooyingga mundi onindo gome gome nurewonggo. Ngu oo nguno, nondo ene bidodo dagayerowono. Naru bidodomo, no kumooweroyi oorengo teroruwono.

24 Yuda onindo tambu kandegura, uto gisaruyibo nutoroodoyi, oororo tambu onibiga kandegura gidemboro namoraya. (39), ngu teyingo.

25 Tambu kabusagomo, turimbo nureyingo; tambu guranangge, digibo nureyingo; tambu kabusa, wanggo biyomi yetoni, no wendeyino oonootewero tero, nguno no suwoo gura, ko sa gura nguya, no wendeyi sanganimo awoonerorootoni oruwono.

26 Naru urungga oorengo, no Krayisro mande keta, ngu wesiyoro ero etuyerowero, oore orirokoyi toongewonoku, nguno no sono tuwino oonootewero tero; yakaka onindo oo sobibiyoro yootenggoku, ngu kandeyemo nono biyomi tero; Yuda oni dobookurine, ko oni sowe gidaregado nguya, yomburinerowero tewonggo. Ende ururumo nguya, ko oni kini kingo merako nguya, wendeyino nguya, no kowuri urungga yowono. Godange oni dobookurine kandeyemo nguya no kowuri koorowoowono.

27 Nondo kuri ko biyomi guradiro guradiro oorengo tewono. Naru urungga no suwoo ko tero, no ma wereyingo. No oriroko ootooro, nguno sonoro oowariro nguya biyomi tewono. Naru urungga, no oowari yokoro, doogo dogig-

ino sosorero biyomi tero, moondene doobengoweroyi oo ngu ereweyingo.

28 Ngu nangge kini. Kini, naru bidodomo, kowuri urungga oorengo omburo, ngundo no wirineroote. Ngu ngandiro: nondo Kristen oni simoo bare ende bidodomo, nguro ingondudu urungga ingootoowe, ngundo kowuri nurewo.
29 Oni gura yanggangoni kini bine, asa, no nguya yanggangone kini. Oni gura weti mbumbuwano, sorero utoni ngu, no nguro nowoondone kowuri yete.
30 Oore kini ngu, no komo nenengo oowoone bingamine nangge okoowano. Nguno ngu, no mete ngandiro ewano. No yanggangone kini ero, ngunonggo, no nenengo oowoone bingamine, ero okoowano.
31 Anut ngu, Yisas Krayis, Oo Bidodo Simburi Simbunani Urungga, nguro eweyi. Ene suwooyi sano, ene sugi sugi keta oorooteku, ngu nangge oowooyi bingamidodo oorooteku, ngundo ingootoni eteno. No godange ma eteno, ero ingoote.
32 Damaskas ende, nguro oo sobosobo koreteyingo oni, oowooyi Aretas, nguro Kiyap, ngundo me oni yoyoro yoyetoni, endega nguro sisipawayi ngu yamukoni sobowooyingo. Ndadiro nguro, ene no noyoro ya biyomimo noyewero ngundiro teyingo.
33 Ene Kristen konebane gidaregado, no noyoro siko sirineroro, noyoro doogoro wituwoore noyeyi, ende nguro sisipawa damonimo, noyokootoyi uro, nguro no ende yokoro toongeyingo.

12

Gabono Anutdo Ko Mande Oo Urungga, Pol Etungootoni, Kenoyingo

1 Oore gura nguya kini, no ngu komo nenengo
oowoone bingamine, ero okoowero. Hamoo, ngu
muringga ngundo noore ma hoorooweyerowa.
Ngundiro ngu yokoya, nondo gabono oo mande
gidarega Oo Bidodo Simburi Simbunani, ngundo
kombiteyingo ngu yootunoro etunerowoku,
nguro ewano.
2 Kuri dagoma kande eraya kegidemboro
namoraya (14) yokoro, Anutdo noyoro sambo
ende awu sanganimo nguno ooreyingo. No
bine gowene nga bidodo, ngundi gowene yokoro
gabonembo nangge oorewono, ngu no watayi
kini. Anutdo nangge ene ingoote.
3-4 Yo, no ko eteno. No bine gowene nga bidodo,
ngundi gowene yokoro gabonembo nangge
oorewono, ngu no watayi kini. Anutdo nangge
ene ingoote. Sambono, Paradayis endemo nguno,
no mande kundingiyi oorengo ingowonoku
ngu, ene guradiro oorengo, onindo mande ngu
yootunoro eweroyi nguya kini. Nondo mande
ngu yootunoro onino eweroyi, ngu roogo oorengo
tenunowonggo.
5 No ooga nguro yootunoro ewanoku, ngu ene
no nenengo oowoone bingamine, ngu ma ero
okoowano. Nondo ngu ngandiro mete ewano. No
yanggangone kini, ngundiro nangge eroruwano.
6 Hamoo, nondo nenengo oowoone bingamine
ero okoowanoku ngu, no oni wenonoyingo,
ngundiro ma tewano. Kini, no ngu hamoo
oorengo eteno. Ene nondo nenengo oowoone

bingamine, ma ero okooteno. Kini, oni gurado, noro ingootoni, oni gome oorengo ero ingoweroyi, ngu no yokooteno. Nondo ngu, yendo noro murine tetenoku ngu kenoya, ko nondo mande ero yunootenoku, ngu ingoya, ngunonggo, ye noro murine ngu gome oorengo ingowanggo.

Disi Oo Ngundiromundo, Pol Goweyi Sanggaweyingo

7 Anutdo oo etunerootoni kenowonoku, ngu
songo guradiro ene komo urungga oorengo.
Nguro nondo nenengo oowoone okooweroyi,
tetenoku ngu, Anutdo nguro ma ingoote.
Ngundiro nguro, ene gowenemo sayi ogingo
nonunowoku ngu, disibo gowene sanggaweteku
ngundiro. Ngungga ngu, Setanro ko oni, ngundo
yomburinerootenggoku ngundiro. Ngundo ngu,
nodowooro nowoosootoni, nguro no nenengo
gowene okooweroyi nguya ereremo kini.
8 No tambu kabusa, Oo Bidodo Simburi Sim-
bunani, nguno nono ooga nga andangeni ero,
nguro ngguyinggayi tero, yemboongewono.
9 Ngguyinggayi tero, yemboongetoowe, Anutdo
nono gumi ngandiro eyingo. Kini, nondo
gengo sayinggega, ngu ma andangero yokowano.
Ndadiro nguro, noro sumangene ngu geno mete
oruwa. Yo, noro yanggangone, ngu oni yang-
gangoye kini, nguno ko gome metemi tunootewa,
eyingo. Urungga Oo Bidodo Simburi Sim-
bunani, ngundo ngundiro ewo. Ngundiro nguro,
no nowoondone yanggangoni kini ero, ko ma
kowuri ingowano. Kini, no ko ngaro oni oni

urungga oorengo tero, ko teteno. Ndadiro nguro,
Krayisro yanggangoni noya ooroote.
10 Ngundiro nguro, Krayisro konimo
ngano ngu, no yanggangone kini. Onindo
yomburinerootenggokuno, kowuri gura
gurado noyootekuno, onindo nutoro
yomburinerootenggoku, nguno ngu, no
nowoondone gome metemi ayibidodo tunootete.
Yo, no yanggangone kiniteteku naruno, nguno
nguya, Krayisdo enengo yanggangoni ngu
nunootoni, nguno no yanggango oorooteno.

Polndo Korind Oni, Nguro Nowoondoyemo Hamoo Teyingo, Ngu Yanggango Teyunoyingo

11 Nondo nga mandega, etenoku nga, ngu
wenonoyingo mandega eteno. Ene yendo no
yokutunerootoyi, nguro nondo ngundiro eteno.
Yendo ngu noro murine, gome ngu yootunoro
eweroyi mete ero, ene ye ngundiro ma teyingo.
Hamoo, no ngu kingo oni ngundiro, ene yengo,
Aposel oni godange ururu, ngundo no ma da-
ganerootenggo, eyingo.
12 Nondo ngu, Anutro koni, ngaro nowoon-
done bidodo, ngu tewero hahangero, nguro no
ye hoorooweyeroro, ko biyomi urungga tewono.
Anutdo yanggango nunoro, hoorooweneroot oni,
nguro no yeno Aposel oniro, sunggi gura gura
oowooyingga, ngu muri songo gura gura, onindo
ma teweroyi, ko ngu ye kewooroyemo nguya
tewono. Nguno ngu, Anutro koni, nguro yang-
gangoni ngu tero etuyerootoowe, oni ngu kenoro,
ene ingootenggo. Yo, hamoo, Pol ngu Anutro
Aposel oni oorengo, ero ingootenggo.

13 Yo, nondo Krayisro mande murini yeno
tewonoku, ngundiro Kristen oni songomo nguya,
ngundiro nangge etuyerowono. Ene oo gura ye
kewooroyemo nguno ma tero etuyerowonoku,
ngundiro Kristen oni songomo nguya, tero
etuyeroyingo. Yendo no oowari oo nunoweroyi
muringga ngu, no ye ma etuyeroyingo. Ngu
hamoo, nondo muri biyomi tewonoku, nguro ye
ma ingondudu tewero, kabeteya, yokoyi!
14 Arisa, ataga ngu, no yeno tambu kabusayiga
ngu oorowuwero, tetenoku ngu, nondo nguno
yengo oo gura ma yowano. Ene ye ingoyi! Yengo
nowoondoye ngu nangge nonunootoyi, no yeya
ko gobooro teweroyi, nguro nangge ingooteno. Ye
ingootenggo. Buniyo ngu, ene awa namoye, ma
soboyerootenggo. Kini, awa namoyembo nangge,
enengo simoo namboye soboyerootenggo, ero
ingoyingo.
15 Nguro no nenengombo, ngu gowene,
ingondudune, yanggangone, oo bidodo ye
hoorooweyerowero, gome ingooteno. Nondo
yengo nowoondoyi urungga oorengo, teteno.
Ndadiro nguro, yendo nguya noro nowoondoye,
ngundiro ma tenunowanggo? Nondo nga
mandega etenoku nga ngu, ye nowoondoye
yokutuwoowero eteno.
16 Ene oni gidaregado, nono ngandiro ero
etenggo. Hamoo, ene noorengo oo gura tunoo ma
yootoni, ene ngu ganayeroweroyi oni. Enengo go-
dange muringga, ngundo ene noore ganayeroro
yoyoyingo, ero etenggo, eyingo. Ene ngu man-
dega, etenggoku ngu, ngu hamoo ma etenggo,
eyingo.

17 Arisa, nondo kuri oni gidarega,
sureyerootoowe ngu, yeno nguno oororo, ye
ganayeroro, kandeyemonggo, yengo oo gura
yowo, bine?
18 Nondo Tayitas, yewe ootoogetoni, eririn-
gootoowe, ene ootoogero, yeno oorowuyingo
ngu. No doboone gura nguya, sureyootoowe,
eneya oorowuwori. Tayitasdo bine ganayeroro,
yengo ooga sobiyoro yoyingo? Noorendo in-
gondudu guranangge, siyero bine, ma endey-
ooteto? Noorendo oore gurananggemo bine,
endeyooteto? Ngu yengombo wirikoya ingoyi.

19 Nondo ngu, ye bidodo nga mandega nga kan-
dangeya ingoyi, ero ingooteno. Noorendo man-
denani, nga ye doongeyemo yomosiyoweroyi,
nguro mandega nga nakangooteto. Ene ngundiro
nguya kini. Kini, noore ngu Krayisro oni oo-
rooteto. Noorendo nga mandega, etetoku nga,
ngu Anut doongeyimo, eteto. Noro Kristen do-
bookurine, noorendo nga mandega, etetoku nga,
ngu yengo nowoondoyemo hamoo teyingongga
ngu, yanggango teyunowero eteto.
20 Nondo nowoondonemo kowuri bodaga in-
goro, ngunonggo ngandiro eteno. Kinitetoni
ngu, no yeno nguno oororo tunootero, no ye
yeyootoowe ngu, ye mande muri songo gu-
radiro tero oodoyi yeyowero, ma ingooteno.
Ko yendo nguya, no neyootoyi, nga mande
murine tetenoku, ngandiro nenengo neyoweroyi,
ngundiro ma neyowanggo. Nguro ngu, no
yeno omburo ngu, yengo muri biyomi, ngundiro
ngu kenowero yokooteno. Ngu ngandiro: Ngu
rongge sambi mande teweroyi; dobookuriyeboya

boguwooro mande eweroyi; nowoondoye biyomi
yeweroyi; sanggiri teweroyi; nowoondoye siyero
oruweroyi, muri ngu toongooweroyi; kootuyisina
mande eweroyi; oniro mande konokonoyi tero,
yomooyunoweroyi; windawinda teweroyi; muri
gome metemi, ngu yomburibariyoyingo; ngu oo
ngu bidodo kenowero ma ingooteno.
21 Ene yendo muriye biyomi tewonggoku,
sebobarese teweroyi muri, ko nowoondoye
urutewerоyi muringga, kuri yendo terorooteng-
goku, ngu ma yokowanggoku ngu, asa, no
ye kewooroyemo ombutenoku, naruno, ngu
noorengo Anutga ngundo no nowoondone yeni
kowuri yetoni, sendowero tewano.

13

Korind Oni, Ene Komo Enengo Nowoondoyemo Hamoo Teyingo Ngu Gome Sobowooyi

1 Ataga, no yeno oorowuwero tetenoku nga
ngu, tambu kabusayigaku. Anutro mandeno
ngandiro ete:
Oni biyomi tewokungga ngu, oni eraya, ngundi
kabusa, ngundo kenowonggoku, ngundo
oningga, nguro mande guranangge etoyi
ngu, arisa, ngu nangge yomosiyowato,
eyingo.
2 No yeno tambu erayayiga oororo, yeya nguno
oruwonoku, nguno ngu, oni ene weti mbumbuwa
kuri tetoyi, ko ye oni songo gidarega nguya,
nondo mande yanggango oorengo yeno ewono.
Ye komo yengo muriye biyomi tetenggoku, ngu
kootu inoya, nowoondoye yowoorengoyi, ero

ewono. No ataga oriroko ootooro, ngunonggo nguya ngundiro yeno eteno. No yeno ko oorowutoowe ngu, oni gura enengo weti mbumbuwani kurimi, ngu ma andangeyingo ngu, asa, nguro no komo yanggango oorengo ene mamanayeroro sodeye sobiyowano, ero eteno.
3 Ye hamoo ingoweroyi ngu, Krayisdo no manggonemonggo, mande ete bine, ngundi kini bine? Asa, yengombo mete kenoya ingoyi! Krayis ngu ene yengo sureyo ma kiniyewa. Kini, ene ye kewooroyemo, nguno ko yanggango oorengo tero etuyeroote.
4 Hamoo, kuri Yisas ngu ene yanggangoni kinitetoni, yoro de omukondino sanggawero ureyingo. Ene Anutro yanggangonimo nguno, ene ataga, keta ooroote. Hamoo, noore nguya, eneno woorogongoro, nguro noore yanggangonani kini. Ene Anutro yanggangoni nguno ngu, noore nguya, eneya, keta gobooro ootooro, ye hoorooweyeroweroyimboro.

5 Yengombo komo yengo nowoondoye suwooyi sano, towoongoya, gome kenoya ingoyi, yengo nowoondoye ngu hamoo teyingo mete bine, ngundi kini bine? Yengombo, yengo wirikoya ingoyi. Ye kuri ingootenggo. Yisas Krayis, ene ye nowoondoyemo ooroote, ero ingoyingo. Kinitetoni ngu, asa, ye enengo nowoondoyemo hamoo, ma tetenggo.
6 Nondo ngu hamoo ingooteno. Yendo, ngu nooreya, ingootenggoku, ngu noorendo Krayisro koni, ngu nenengo oorengo keyoro tetetoku, ngu ingootoyi, nguro no gome ingooteno.
7 Noorendo ngu Anutno yemboongeteto. Gedo

ngu ene hoorooweyerootoyi, ene nguno muri biyomi gura ma tewero, ero yemboongeyingo. Noorendo noorengombo komo noore ko oni metemi tunooteteto, ero ma ewato. Kini, noorendo ngu, yendo mande muri gome nenengo ngu teyi, ero gome ingooteto. Yo, ye noorengo ma ingootenggoku, nguro kowuri kini. Ene yengombo ngu komo Anutdo ingooteku muri ngundiro nenengo tero oruwanggoku, ngu gome oorengo.

8 Ye ingootenggo. Noorendo ko yanggango tero, ngunonggo hamoo mande nga ma wiriyowato. Kini, noore komo ngu ko gome tero, ngunonggo Anutro mande hamoo nga gome nenengo wesiyoro oni etuyerowato.

9 Yo, noore yanggangonani kini ngu, ko yendo ngu yanggangoyedodo. Nguno ngu, noore oni oni teteto. Nguro noore suwooyi sano, Anutno yemboongeteto. Gedo Korind, Kristen oni hoorooweyerootooga, ene nowoondoye ngu yanggango oorengo tunooteyi, ero nguro yemboongeteto.

10 Ataga ngu, no yeya oriroko ootooro, ngunonggo, no nga nakayangga, nga yengo mande nakangooteno. Nga muringga ngaro nangge nakangooteno. Nondo oororo yeya nguno ootooro, nguno Oo Bidodo Simburi Simbunani, ngundo koro yanggangongga nunowoku, ngu yengo muriye, nguro mamanayerowero ngu, asa, Anutdo ene ayibinonggo nowoondoyi teweroyi murininggа, ngundo yeya gobooro oruwanggo.

11 Arisa, noro konebabagaro, okeyo. Ye komo

ko yanggango teyago, Anutro muri, ngu bidodo keyoyi. Ye komo noro mande nga ingoyi! Ye komo ingondudu guranangge dowooya, nowoondoye imakeyingo oriyi. Ye ngundiro tetoyi ngu, asa, Anutro nowoondoyi teyingo, ko, enengo newende imakeyingo, ngu yeya oruwa.

12 Noore Anutro oni simoo bare nguro murinani ngu, ye bidodo songomo songomo, dobookuriyeboya nowoondoyi teya, ebe yenggunangguna teya, gobooro siyeya oriyi. Anutro oni simoo bare bidodo, ye kambayerootenggo.

13 No Anutno ngandiro yeya yemboongeteno. Urungga Oo Bidodo Simburi Simbunani, Yisas Krayis, gedo ene sumange yunowa. Anut, gengo nowoondoge ene yunowa. Yuka Kundingiyi, gedo ene bidodo nowoondoyemo, uro dowoomomooro, nguno eneya gobooro oruwanggo, ero yemboongeyingo. Ngu hamoo.

ANUTRO MANDE KETA
The New Testament in the Rawa Dialect of the Rawa Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Rawa long Niugini

copyright © 1992 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Rawa (Rawa) (Rawa)

Dialect: Rawa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-09-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 31 Aug 2023
7f5bc84a-4dea-522b-980c-a11c545b87cc